

СТЕНОГРАМА

слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів на тему:

"Стратегія та реалізація ветеранської політики в Україні"

м. Черкаси, 18 жовтня 2024 року

Веде засідання голова підкомітету з питань соціального захисту ветеранів

ОСТАПЕНКО А.Д.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановні колеги! Всі готові, я думаю, можна починати?

Вітаю усіх на слуханнях Комітету Верховної Ради з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів на тему: "Стратегія та реалізація ветеранської політики в Україні", які ми проводимо в місті Черкаси і безпосередньо в Черкаській медичній академії. Я дякую керівництву області і медичній академії за те, що надали нам змогу провести безпосередньо в Черкасах цей захід. Це дуже важливо, тому що регіони, вони приймають перші повернення всіх захисників додому і забезпечують ветеранську політику на місцях. На цьому заході ми обговоримо питання стратегії державної ветеранської політики та шляхи її реалізації, яка в умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну є одним із пріоритетів держави.

Але нашу роботу почнемо, звісно, з хвилини шани та поваги по наших захисниках, які загинули захищаючи нашу державу. Прошу, хвилина мовчання.

(Хвилина мовчання)

У зв'язку з війною на сході України та повномасштабним вторгненням Російської Федерації в 2022 році питання ветеранської політики стало надзвичайно актуальним. Сучасна держава прагне створити систему підтримки ветеранів, яка ґрунтується на принципах ветеранського лідерства

та активного залучення самих ветеранів до процесу ухвалення рішень. Під державною ветеранською політикою слід розуміти стабільну, організовану, цілеспрямовану діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування, що... *(Не чути)* інтересів і потреб окремо соціальних груп ветеранів війни, а також членів сімей ветеранів, членів сімей загиблих (померлих) наших захисників, родин осіб, зниклих безвісти, військовополонених, звісно, родин Героїв Небесної Сотні.

Для реалізації політики використовуються правові, економічні, адміністративні методи впливу на суспільні відносини державної підтримки зазначеної категорії осіб із застосуванням ресурсів, що є у розпорядженні держави.

Важливим аспектом також є правова допомога, житлове забезпечення та пенсійне забезпечення, що дозволяє ветеранам відчувати себе захищеними і в соціальному, і в економічному плані.

Комплексна підтримка ветеранів передбачає створення і забезпечення функціонування ...*(Не чути)* ветеранських просторів, багатофункціональних закладів для ветеранів та членів їх сімей, сімей загиблих і померлих наших захисників, та інших категорій для їх реінтеграції, інформаційно-консультаційної підтримки, організації заходів реабілітації тощо. Станом на початок 2024 року в Україні діяло 28 ветеранських просторів. Майже кожна область має свій ветеранський осередок, що займається психологічною та фізичною реабілітацією, реінтеграцією до цивільного життя.

У сьогоднішньому заході беруть участь народні депутати України, представники центральних органів виконавчої влади, Уповноважений Верховної Ради з прав людини, Пенсійного фонду України та громадські організації. Хочу сказати, що за регламентом ми будемо працювати... виступи до 5 хвилин, якщо будуть більше, я буду зупиняти. Тому що ми чітко повинні пройти перший етап по виступах і більше приділити часу до обговорень. Тому за результатами обговорень комітетом буде схвалено рекомендації. Тому прошу після слухань впродовж 3 днів надсилати до

комітету остаточні письмові пропозиції до рекомендацій, які будуть опрацьовуватися та затверджені на засіданні комітету. Звісно, це мається на увазі три робочих дні.

Ще декілька слів сказати з точки зору, що ми повинні свідомо підходити до ветеранської політики і в першу чергу до стратегії. Ми розуміємо, що з моменту повномасштабного вторгнення російських ...*(Не чути)* в Україну, соціальна держава – держава Україна нами втрачено, ми розуміємо, що у нас не буде тих ресурсів для надання всіх пілг соціальної підтримки всім громадянам України. Тому в ресурсах обмежених ми чітко повинні пропрацьовувати ту стратегію.

Хочу сказати, що стратегія – це загальний не деталізований план, що охоплює довготривалий проміжок часу. Ми повинні розуміти, що стратегія як спосіб дії стає особливо необхідним в ситуації, коли для прямого досягнення поставлених цілей, мети, на жаль, ми маємо обмежені ресурси. Тому свідомо повинні підійти до реалізації етапів провадження ветеранської політики в державі, напрацювати ті шляхи і зміни, які нам необхідно зробити як в законодавстві, так і пропонувати зробити Кабінету Міністрів своїми рішеннями і розпорядженнями.

Я буду далі передавати слово. Голова Черкаської обласної державної адміністрації Ігор Іванович Табурець. Будь ласка.

ТАБУРЕЦЬ І.І. Дякую.

Шановний Анатолій Дмитрович, шановні народні депутати, які присутні у нас в студії і онлайн, шановний заступник міністра профільного нашого міністерства, шановні колеги, які присутні, тут всі, безперечно, є стейкхолдерами ветеранської політики, вітаю всіх на Черкащині. І дуже приємно, і дякую за організацію депутатських слухань, комітетських слухань саме на Черкащині, у нас. Я думаю, що сьогоднішні комунікації і сьогоднішні обговорення будуть корисні і ефективні. Ефективні перш за все тому, що ветеранська політика, це, як ми завжди вже знаємо, підтверджено і

кажемо, - це основа національної безпеки і оборони нашої держави в тому контексті, що це один із основних факторів розвитку нашої держави. Це, безперечно, самий потужний людський ресурс – ветерани і члени родин ветеранів. Самий потужний людський ресурс, який сьогодні надзвичайно важливий і надзвичайно необхідний не тільки під час війни, а особливо і в поствоєнний період.

Ми повинні дуже швидко і ефективно реінтегрувати наших хлопців і дівчат, які будуть повертатися, у всі сфери життя, починаючи з їхніх родин, роботодавців ... *(Не чути)* де вони працювали, можливо, активних працедавців і, звісно, в їхні територіальні громади, коли ми не говоримо про ...*(Не чути)* Також я хотів би зазначити, що дуже важлива інтеграція в зворотному напрямі, щоб всі ми з вами хто причетні до ветеранської політики і в подальшому ... *(Не чути)* інтегруватись також ... *(Не чути)*

Роль кожної громади в повернення ветерана є ключовою. Саме там він має отримати максимальний спектр послуг, і ми перш за все говоримо не про фінанси, а ми говоримо про послуги, про увагу, про задоволення всіх потреб, які вони мають гідно отримати після того, як повертаються, після серйозних-серйозних переживань, проходження непростих реалій війни, і ці послуги всі максимально мають бути доступні, як ми акцентуємо, безбар'єрні.

Після Указу Верховного Головнокомандувача щодо ветеранських політик ми отримали і стратегію, і чіткі рамки подальшого формування і реалізації цих політик. І на місцях маємо розшивати кожен наступний крок, безпосередньо вже бачачи роль і громади, і бізнесу, і всіх гілок влади саме в цій ветеранській політиці.

Йдеться, зокрема, про розвиток наших реабілітаційних спроможностей, створення мережі ветеранських просторів, розширення спектру соціальних послуг, розвиток акцентуємось, адаптивних видів спорту інші інструменти ...*(Не чути)*

Я, щоб не забирати багато часу ... *(Не чути)* більш детально зупиниться на цих питаннях відносно Черкащини, моя перша заступниця

...*(Не чути)*, а я ще раз щиро бажаю всім правильного діалогу. І саме головне пам'ятати, що в єдності ми однозначно можемо більше робити спільно для того, щоб стабілізувати і розвивати нашу державу, залишатися стійкими, всі, безперечно, всі: і ветерани, і суспільство, яке сьогодні працює на воєнну економіку і разом рухатися до перемоги.

Дякую. Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ігор Іванович, за те, що ви сказали.

Дійсно, ...*(Не чути)* після нашої перемоги ми будемо ... *(Не чути)* бюджет. А в момент, коли у нас обмежена кількість ресурсів, це значить, що ... *(Не чути)* ще раз хочу наголосити, випрацювати ветеранську політику, щоб вона була не тільки ... *(Не чути)* про гроші, а про людські ... *(Не чути)*, коли людина приходить, її зустрічали, щоб надавали довідки, щоб у нас ветеран теж ... *(Не чути)* і його родини не ходили по колу і не вибивали йому ті документи, які йому потрібно. Теж ... *(Не чути)* про гроші, так протези ... *(Не чути)* які зараз повинна надаватися ... *(Не чути)* на певному рівні.

Далі я хочу запросити нашого колегу народного депутата України Олега Олексійовича Арсенюка.

АРСЕНЮК О.О. Доброго дня, шановні колеги, шановні друзі! Перш за все хочу подякувати за те, що обрали саме Черкащину для виїзного засідання комітетського слухання комітету, тому що Черкащина на сьогоднішній день є одна із таких пріоритетних областей, яка може ... *(Не чути)* ті всі ... *(Не чути)* плани по ветеранському напрямку.

Перш за все хочу сказати, якщо ми сьогодні розмовлятимемо за ветеранський напрямок, хотів би наголосити на тому, що це повинні бути такі критерії, як освіта. Ми сьогодні знаходимося в чудовому закладі Черкаській медичній академії, де на сьогоднішній день вже є спеціальності та перекваліфікації студентів, людей... ветеранів тих самих і реабілітологів,

які сьогодні вчаться та хочуть зробити все для того, щоб життя... уділити життя сьогодні наших ветеранів.

Ще основний критерій – це медична. Ми вчора відвідали реабілітаційний центр Recovery, де побачили, дійсно, такий рівень, гідний рівень для реабілітації наших військових і це спортивна реабілітація, це психологічна реабілітація, коли і для працевлаштування тих самих ветеранів, сімей ветеранів для того, щоб повернути їх на соціум після того, щоб вони повернулися в нормальне життя та жили спокійно та мирно.

Тому дякую ще раз колегам за те, що відвідали Черкащину, це, дійсно, дуже таке важливе питання, яке ми сьогодні обговорюємо. Тому дякую ще раз, давайте продовжувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дійсно, Черкащина є одним із показників, що кожна область може напрацювати певні приклади для того, щоб забезпечити наших захисників гідним поверненням додому.

Основним центральним органом виконавчої влади, який опікується нашими захисниками, звісно, це є Міністерство у справах ветеранів. Як уже сказав Олег Олексійович, що по їхньому напрямку повинні бути такі стратегічні ресурси і такі можливості щодо навчання, перекваліфікації, медичного забезпечення, реабілітації, працевлаштування, тому це міністерство, я вважаю, повинно бути ключовим і синергія між Міністерством оборони і Міністерством ветеранів повинна стояти на першому щаблі в забезпеченні обороноздатності нашої країни.

Ветеранська політика, вона є такою наскрізною, яка проходить, на мій погляд, починаючи з виховання наших діточок з дитячого садка, в школах, закладах передвищої, вищої освіти і в подальшому, і коли громадянин України... *(Не чути)* нашої держави і держава йому забезпечить гідну підтримку його і членів його родини, в подальшому, коли він буде повертатися після захисту нашої країни додому, забезпечить його як ветерана.

То в цілому я вбачаю, що роль Міністерства ветеранів, ще раз хочу наголосити, повинна бути ключовою. Вони повинні за кожного ветерана боротися, за кожного ветерана знати. Той, який став на захист нашої Батьківщини не один раз, це також треба враховувати. Якщо ветеран є внутрішньо переміщена особа, також це враховувати. І той об'єм роботи, який Міністерство робить, є дуже великий, ми всі повинні до цього долучитися і також допомогти.

Тому хочу слово надати заступнику міністра у справах ветеранів України Приходьку Руслану Вікторовичу. Руслане Вікторовичу ...*(Не чути)* виступати 5 хвилин, не більше.

ПРИХОДЬКО Р.В. ... *(Не чути)*

Доброго дня, шановні присутні. Дякую, Анатолій Дмитрович. Дякую, пан Олег, пан Ігор за ... *(Не чути)* організацію відповідного заходу.

Перш за все, зазначу, що на сьогоднішній день Міністерство у справах ветеранів України як головний орган у системі центральних органів виконавчої влади формує і реалізовує ветеранську політику. На сьогодні можна говорити про те, що ми, дійсно, набуваємо тих спроможностей, які з самого початку закладалися в дане міністерство. 22 серпня цього року Президентом України був підписаний Указ Президента України, яким доручено Міністерству у справах ветеранів розробити стратегію державної ветеранської політики. І я закцентую увагу на самому формулюванні ветеранської політики, адже на сьогоднішній день... *(Не чути)* нормативно-правовим актами в нашій державі визначена як політика соціального захисту ветеранів війни. ... *(Не чути)* ми наслідували і впродовж багатьох років намагались реалізовувати і точково модернізувати, дійсно, потребує докорінної зміни логіки підходів. І у зв'язку з цим напрацьовуються стратегічні документи. Перш за все, ми говоримо про державну стратегію, яка, перш за все, визначає формулювання ветеранської політики і, що найголовніше, ціль і мету такої політики.

На сьогодні проект даного документа нами розроблений в співпраці з громадськими об'єднаннями ветеранів війни, а також тими громадськими об'єднаннями, які мають великий досвід роботи в цій сфері. Найближчим часом ми розмістимо даний документ на громадське обговорення таке загальне. На сьогодні ми зібрали погодження всіх центральних органів виконавчої влади, воно опрацьовано всім Кабінетом Міністрів, і я думаю, найближчим часом також будемо комунікувати з нашими партнерами з Верховної Ради. Хочу зазначити, що сьогодні ми в сфері ветеранської політики дійсно крокуємо нога в ногу з народними депутатами і з профільним комітетом, також максимально поєднати зусилля в досягненні тих цілей, які на сьогодні дійсно радикально постають.

На сьогодні в Україні понад 1 мільйон 400 тисяч осіб мають статус учасників бойових дій, особи з інвалідністю ...*(Не чути)* членів родин загиблих, померлих, ветеранів війни, захисників і захисниць України і родин Героїв Небесної Сотні, тому дійсно, це лєвова частин нашого суспільства. Плюс враховуючи кількість членів родин ми говоримо про те, що на сьогоднішній день – це майбутнє нашої країни. І від того, як держава побудує відповідну політику залежатиме в цілому майбутнє нашої країни.

Враховуючи це, я ...*(Не чути)* зачитаю три ключові цілі, які визначає наша стратегія державної ветеранської політики.

Перше – це відновлення людського капіталу ... *(Не чути)*.

Друге – забезпечення національної безпеки і обороноздатності.

Третє – повага до ...*(Не чути)* ветеранів у збереженні української державності та пам'яті ... *(Не чути)*.

Три ключові цілі, які охоплюють всі сфери життєдіяльності нашої держави, тому ...*(Не чути)* також не мало важливим є ті принципи, які ми закладаємо у відповідну політику.

Я ... *(Не чути)* акцент хочу зробити на другій компоненті. Крім того, що ми затвердимо відповідну стратегію, на наступному тижні ми плануємо провести засідання з усіма центральними органами виконавчої влади,

відповідне доручення я сьогодні отримав від міністерки у справах ветеранів Наталії Фернандівни Калмикової і починаємо напрацьовувати відповідний план реалізації.

План реалізації – це найбільш ...*(Не чути)* документ, який має наскрізно прошити всі сфери. В подальшому, після відповідного напрацювання, ми вийдемо на узгодження і з ...*(Не чути)* громадянського суспільства, з ветеранською спільнотою, і презентувати відповідні проекти актів нашим партнерам з Верхової Ради і подаватимемо на затвердження Прем'єр-міністрові України.

Значить немаловажливим елементом і що є максимальним пріоритетом для нас на сьогоднішній день є в частині реалізації відповідної стратегії, є осучаснення профільних законів. Нашим міністерством відповідно до пріоритетного плану дій уряду, а також плану законопроектної роботи Верховної Ради України визначено завдання розробки законопроекту про основні засади ветеранської політики. На сьогодні ми знаходимося на фінішній прямій, найближчим часом відповідний проект акта буде надісланий на погодження до всіх заінтересованих органів виконавчої влади, а також інститутів громадянського суспільства.

Даний документ докорінно має змінити ті підходи, які на сьогоднішній день застосовуються державою. Також, дійсно, можемо констатувати, що на сьогодні запитів на рівні центральної влади, рівні обласної влади, місцевого самоврядування більш ніж достатньо, тим не менш натомість можемо констатувати, що, на жаль, тих цілей, які б ми мали досягати, на сьогодні ми не досягаємо. В подальшому відповідні підходи буде змінено для того, щоб кожен з гравців відповідно в частині реалізації ветеранської політики працював в інтересах один одного для забезпечення досягнення основних цілей: відновлення кожного ветерана і ветеранки, створення... *(Не чути)* і всіх умов для подальшого розвитку і активного життя, фінансово-економічної незалежності, забезпечення всіх інших потреб кожного захисника, захисниці і родин загиблих захисників і захисниць України.

Тому наряду з даним законопроектом нами розробляється ще три законопроекти – це законопроекти про ветеранів війни ХХ століття, про цивільних осіб, які стали ветеранами війни, а також про родин героїв Небесної Сотні і Революції Гідності. Відповідний пакет з чотирьох законопроектів наразі опрацьовується нашим міністерством і готується до зовнішніх погоджень. Тому ми досить активно працюємо. Натомість зазначу, що будь-яка політика неможлива без її даної чіткої реалізації. Наряду з цим прямо зараз розбудовуємо інфраструктуру для реалізації ветеранської політики, при цьому на підготовку відповідних фахівців. На сьогодні проводимо ряд узгоджувальних заходів зі всіма основними гравцями, перш за все це з Міністерством оборони і Генеральним штабом Збройних Сил України. На сьогодні урядом прийнята постанова Кабінету Міністрів, яка визначає завдання створення служб супроводу у військових частинах і запровадження відповідних офіцерів супроводу. На сьогодні напрацьований алгоритм взаємодії між даними фахівцями і фахівцями супроводу ветеранів війни, які вже в цивільному житті по своїх *...(Не чути)* працювати. І на основі єдиного алгоритму, і єдиних маршрутів супроводжувати кожного захисника, захисницю і родини для того, щоб забезпечити до соціальних, ключових, пріоритетних, стратегічних цілей нашої *...(Не чути)* Ми зі свого боку розбудовуємо вищого рівня нормативно-правові документи для того, щоб забезпечити як механізм реалізації кожної опції цього алгоритму так і джерел фінансування цих програм. Дуже потужно забезпечуємо напрямки забезпечення житлом.

Сьогодні спілкувалися з керівництвом області і по тих ситуаціях, які пов'язані з внутрішньо переміщеними особами. В цьому році ми закриваємо виключно тими коштами, які закладені в державному бюджеті на цей рік – це 5,7 мільярдів гривень, порядку 3 тисячі 500 *...(Не чути)* захисників і захисниць ветеранів війни і колегією захисників, а також на сьогодні аналізуємо дофінансування ряду програм. В цьому році буде повністю закрито 214-а програм, яке забезпечувало у нас учасників бойових дій, осіб з

інвалідністю внаслідок війни ...*(Не чути)* Афганістану. І держава на цьому ставить нарешті крапку в діяльності тих взятих зобов'язань, а також ми готуємо велике дофінансування програм, пов'язаних із забезпеченням житлом наших ветеранів, внутрішньо переміщених осіб.

Тому дуже потужно набрана динаміка, обороти не збавляємо. Розраховуємо на підтримку всіх ...*(Не чути)* в широкому сенсі цього слова, розраховуємо на підтримку наших партнерів з інших центральних органів виконавчої влади, а також наших парламентарів, щоб ми єдиним фронтом на сьогоднішній день сформували і реалізували, дійсно, гідну ветеранську політику. І те, з чого почав Анатолій Дмитрович, це ставлення держави до кожного захисника. Повага має бути в кожному механізмі, в кожному ритмі, в кожному слові, в усьому, що пов'язано з ветеранською політикою.

Дякую за увагу. І готовий до спільної роботи, до запитань, до активної роботи.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую, Руслан Вікторович.

Я вас не зупиняв, тому що ви є ...*(Не чути)* забезпечує цю ветеранську політику. Але, я думаю, що у вас ще буде час поспілкуватися, коли будуть задавати питання. І для того, щоб ми ...*(Не чути)* рекомендації, які ми повинні надати після наших слухань.

Значить, в програму я буду по ходу вносити деякі зміни. Але я намагаюся так зробити, щоб не тільки ...*(Не чути)* центральних органів виконавчої влади, а представники ...*(Не чути)*, я буду намагатися, що громадськість висловлювала свої ...*(Не чути)* з цього приводу.

Тому я хочу надати слово представнику відокремленого підрозділу Громадської організації "Об'єднання матерів і дружин захисників України" в Черкаській області старшому військовому капелану Назарію Йосиповичу Засанському.

Є у нас? Пан Назарій! Немає? Тоді будемо далі рухатися.

Зараз я тоді хочу передати слово заступнику міністра охорони здоров'я України Порхуну Олександровичу Володимировичу, який ще недавно працював і виконував обов'язки міністра ветеранів. Я думаю, що на цьому місці, де він зараз знаходиться, він зробить ще більше досягнень щодо ветеранів, ветеранської політики і ... *(Не чути)*

Будь ласка, до слова, Олександр Володимирович.

ПОРХУН О.В. Бажаю здоров'я, шановні ветерани, шановні члени родин загиблих захисників і захисниць України, шановні народні депутати і всі присутні колеги, які сьогодні присутні на комітетських слуханнях! Безпосередньо Міністерство охорони здоров'я ставить у пріоритет ветеранську політику у сфері охорони здоров'я України, і навіть на наступний бюджетний рік буде запланована окрема бюджетна програма для ветеранської політики у сфері охорони здоров'я України. Це безпосередньо прийнято таке рішення на основі тих пілотних проектів, які реалізувалися і далі продовжують реалізовуватися під час 2024 року.

А тепер більш до конкретики, безпосередньо, що Міністерство охорони здоров'я зробило за роки повномасштабного вторгнення і на цьому не зупиняється і продовжує розширювати свої спроможності.

Перше. Це було прийнято рішення для створення в кожній кластерній, некластерній лікарні безпосередньо відділення реабілітації. І ціль до кінця цього року - створити 211 даних реабілітаційних відділень, які безпосередньо збільшать можливість і пропускну спроможність для реабілітації наших ветеранів, ветеранок, які повертаються з фронту з пораненнями. Наразі дані відділення відкриті майже в 180 лікарнях, і безпосередньо ця робота продовжується.

Також була запущена програма протезування зубів для ветеранів, ветеранок, і безпосередньо ті, які потребують протезування зубів, в цьому році виділені кошти в розмірі 750 мільйонів гривень. Також спільно з Міністерством у справах ветеранів було зроблено пілотний проект на

рахунок лікування зубів, де Міністерство у справах ветеранів перекинуло Міністерству охорони здоров'я мільярд гривень і створило цю послугу доступну ветеранам, ветеранкам, а також військовослужбовцям, які зараз приймають участь в бойових діях, і дану послугу вони можуть отримати, які ще не мають статус учасника бойових дій, за формою 5, яка встановлена Кабінетом Міністрів України, що безпосередньо дана особа приймає участь в захисті нашої Батьківщини. Дана послуга включає в себе лікування зубів і на дану послугу виділено майже 22 тисячі гривень на кожного ветерана, ветеранку або військовослужбовця.

Також продовжується робота в розрізі розбудови деяких реабілітаційних центрів, до прикладу, це центр Цеблів, де проведено і надалі проводиться реконструкція лікувальних корпусів. Дані кошти закладені як з державного бюджету, так і безпосередньо донорські кошти, які допомагають в реконструкції даного центру.

Також проводиться реконструкція інших реабілітаційних центрів. Також ми взяли безпосередньо під свою увагу, це центр "Лісова поляна", де бачення міністра охорони здоров'я в розширенні і створення філій по території нашої країни. Безпосередньо Ксенія Возніцина зараз працює над ПКД і плюс над залученням коштів, які дадуть змогу розширити спроможності "Лісової поляни". Наскільки ви знаєте, що вона у нас сильно завантажена і безпосередньо всі ліжко-місця зайняті діючими військовослужбовцями. Також можуть звертатися і ветерани, ветеранки для отримання психологічної реабілітації.

Також Міністерство охорони здоров'я працює в розрізі створення єдиного стандарту в наданні лікування, а перед тим встановлення легкої черепно-мозкової травми, так як ми всі називаємо контузію. Розробляються певні протоколи, певні стандарти, які дадуть єдиний підхід для визначення, а в подальшому лікування даної контузії, які отримують наші військові на полі бою.

Безпосередньо створені також центри досконалості. За основу ми провели аналіз і взяли сім реабілітаційних центрів, які надають найпотужнішу реабілітацію в нашій країні. На базі їх створені центри досконалості. Що це таке? Це безпосередньо майданчики для навчання інших лікарів, які після проходження навчання роз'їжджаються по всім реабілітаційним центрам і приносять нові методики, нові практики для більш адекватної прозорої сучасної доказової і ефективної реабілітації, що в разі збільшує процес відновлення наших військових.

Безпосередньо такі курси проходять також на базі "Лісової поляни", де Ксенія навчає лікарів працювати з ветеранами, працювати з військовослужбовцями, які поступають на реабілітацію. Недавно також були у нас зустрічі під керівництвом Ірини Верещук на базі Офісу Президента, де були долучені дотичні центральні органи виконавчої влади, де ми проговорювали що покращити і які напрямки підсилити. І наскільки мені відомо, Міністерство у справах ветеранів розробляє пілотну постанову, де більш ефективніше вони вбачають надання певної медичної допомоги для категорії ветеранів війни. Безпосередньо дана постанова зараз опрацьовується працівниками Міністерства охорони здоров'я. Я думаю, на наступному тижні будуть узгоджувальні наради і ми дійдемо до консенсусу, де ще збільшимо можливість отримання медичної допомоги ветеранам війни та діючим військовослужбовцям, які боронять нашу державу.

Міністерство охорони здоров'я також працює над вдосконалення протоколу огляду повернених військових і цивільних з полону і далі підхоплює силовий блок для більш ретельної діагностики, що потребують дані військові і в подальшому спрямовують їх на реабілітаційні центри, де вони проходять реабілітацію і відновлення. Тобто ми відкриті, пріоритет Міністерства охорони здоров'я стоїть ветеранська політика і в цьому готові долучатися до всіх процесів, що дасть ефективність, прозорість і, повторюся, якість проходження реабілітації і повернення військових, ветеранів, ветеранок в цивільне життя.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую вам, Олександр Володимирович, за вашу роботу. Знову ж таки, нагадую, щоб всі пропозиції надіслали до комітету, щоб ми всі рекомендації ухвалили на засіданні нашого комітету і будемо їх опрацьовувати.

Далі я хотів би передати слово Сергію Позняку – військовослужбовцю Національної гвардії України, який є головою Асоціації ветеранів-підприємців АТО, і зараз він знаходиться, я знаю, в місті Рівному, там запускають певний пілотний проєкт щодо забезпечення навчання наших захисників керуванню автомобілем категорії "С" разом із американською компанією, якраз в розрізі ветеранської політики економічна незалежність нашого захисника і в подальшому ветерана, це дуже важлива справа.

Тому до слова, будь ласка, Сергій Позняк.

ПОЗНЯК С.С. Доброго дня ... *(Не чути)* Мене чути?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так.

ПОЗНЯК С.С. Чути, бачите. Я хочу подякувати усім присутнім, що вони приймають ветеранське питання. Я хочу подякувати комітету, голові Остапенку Анатолію за те, що регулярно відбувається в парламентському комітеті і не тільки діалог щодо ветеранського підприємництва. Я представляю сьогодні не тільки підприємців, я також представляю всеукраїнську профспілку захисників ... *(Не чути)* працівників сфери, тобто професійне об'єднання працівників. Ми вирішили об'єднати зусилля, ветеранський бізнес і ветеранську профспілку, яка налічує більше 100 тисяч людей, знайшли спільні інтереси, унікальна історія. Унікальна історія відбулася на базі ветеранського бізнесу і відбувається зараз, тому що ветеранське підприємництво – це, як показала практика, не тільки потужний

шлях комфортного повернення ветеранів, військових, які повертаються, а повертаються самі знаєте які зараз, в основному з пораненнями.... *(Не чути)* до цивільного життя. Але я знаходжуся в Рівному, тому що практика показала, що це ще і потужний шлях залучення інвестицій в нашу українську економіку, міжнародних інвестицій в нашу українську економіку.

Саме зараз проєкт, який ми... ідея якого виникла з американськими партнерами, її підтримало Міністерство у справах ветеранів, дуже потужно включилася Державна служба зайнятості, дякую Юлії Жовтяк. І реалізувався проєкт, який завдяки ветеранському підприємству зміг залучити, хочу наголосити, в період війни з усіма витікаючими наслідками, з усіма нашими ... *(Не чути)* місцями 1,5 мільйона доларів у ветеранській... *(Не чути)* в тому числі на базі ЦПТО Державної служби зайнятості відкрита школа ... *(Не чути)* зі мною. А тут присутня заступниця міністерки Міністерства у справах ветеранів, на дуже високому рівні зустрічі, американські наші партнери, президент великої американської компанії, яка являється офіційним федеральним контрактером Пентагону з оборонного сектору. Вони завдяки довірі до ветеранського бізнесу, до асоціації зокрема, вклали сюди вже, в наш проєкт, 1,5 мільйона, в інший ще 1,5 мільйона, десь до 5 мільйонів ще є у них державні... Крім того, побачивши наш успішний досвід, ми отримали пропозицію від великих державних компаній, не буду казати про що, американські партнери, щодо реалізації великих проєктів, які і американці, і державні компанії бачать як ветеранські.

Я до чого, нас, по-перше, запрошували в посольство, там була серйозна розмова з очільниками місії американської, і там було навіть питання, Серьога, а це точно ветеранські підприємці, це точно ветеранський бізнес? Я кажу, ну, да. Вони кажуть, а чому вони ветеранські бізнеси? Я розповідаю їм історію, що це асоціація, члени асоціації, в асоціації канони, критерії, стандарти, ми їх підтримуємо, вони бачать це, яка довіра до асоціації висока, як в Америці.

Я, знаєте, я от з не те щоби з нетерпінням, а таким з побоюванням чекаю від них питання, вони спробують, Сергій, а як врегульовано на законодавчому рівні статус ветеранської компанії? Скажи, де там в законі написано, що це ветеранська компанія, а це не ветеранська? І в якийсь момент, а це колись, як в усіх країнах, довіра після війни до ветеранів висока і ветеранські компанії реально витягують економіку, і в нас так буде, повірте. Але міжнародні партнери спробують, а де цей закон.

Я хочу нагадати Міністерству у справах ветеранів, що у нас були напрацювання по ветеранській стратегії, ветеранській політиці, в законодавчій ініціативі, ми їх обговорювали, домовлялися, вони є записані. Хочу нагадати парламентарям теж, у нас є законопроект щодо ветеранського підприємництва, я вам скажу, вже на часі, вже на часі. Бо тут, знаєте, як то кажуть, є одна сторона медалі, що американці довіряють, американці, іноземні партнери, інші інвестори, ветеранські об'єднання, з одного боку, а є ще... і поки воно так, як би, проходить, а з іншого боку, як то кажуть, завжди є ...*(Не чути)* оборотна сторона медалі, а можуть початися зловживання, якщо це не буде врегульовано законодавчим чином. Тому що визначити зараз що таке ветеранська компанія неможливо, скажу прямо. Тому хочу закликати і уряд все-таки стимулювати прийняття законодавчих ініціатив, в тому числі державної політики, і парламент Закон 10258, по якому у нас було дуже багато зламано списів і врешті-решт ми там дійшли до спільних точок, ...*(Не чути)*

Класна вийшла стаття на Forbes Наталії Калмикової. Там просто про ветеранське підприємництво правильно написано, так, як бальзам на душу. Я хочу просто, щоб ці слова, вони вилилися в справу, в першу чергу в реалізацію ветеранського підприємницького законодавства. Дякую, що працюєте над цим.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я хочу повідомити, що, дійсно, і Міністерство ветеранів працює в цьому напрямку, і у нас планується розгляд законопроектів на наступному засіданні парламенту. Якраз спілкуючись зі спікером, да, ми домовились, що у нас буде в певному окремому дні всі закони, що стосуються ветеранів, розглядатися. Я впевнений, що ми їх всі проголосуємо в першому читанні і доопрацюємо, як це потребує ветеранське суспільство і як це потребує держава. Дякую за виступ.

Будемо далі продовжувати. Хочу нагадати, що тема наших сьогоднішніх слухань "Стратегія та реалізація ветеранської політики в Україні". Стратегія – це план дій, який приведе нас туди, куди ми хочемо прийти, а реалізація – це окремі кроки та дії, які поступово ведуть нас до нашої мети. Але реалізація ветеранської політики без спорту, без реабілітаційних ...*(Не чути)* в основі яких лежить спорт, ми нікуди не будемо рухатися.

Тому до слова я хочу запросити заступника міністра молоді та спорту України Сергія Тимофєєва.

ТИМОФЄЄВ С.О. Доброго дня, шановні колеги! Міністерство молоді і спорту в рамках своїх повноважень реалізує саме ветеранську політику. На сьогоднішній день п'ять таких тез я озвучу.

Перша. Це нормативно-правова база. На сьогоднішній день у Верховній Раді, я сподіваюся, найбільшим часом буде проголосовано законопроект 9485 щодо адаптивного спорту. Це дуже важливий елемент. Чому? Тому що одним із основних напрямків Міністерства молоді і спорту є співпраця з громадськими об'єднаннями, тобто з федераціями. І станом вже на сьогодні у нас адаптовано 13 правил з видів спорту з адаптивною складовою. Це дуже важливо, тому що сьогодні якраз... Чому я зараз кажу про це? Дуже багато фізкультурно-оздоровчих спортивних заходів зараз потребує наші ветерани через психологічну та соціальну адаптацію. І на сьогоднішній момент адаптація правил в кожне змагання дозволяє областям,

тобто місцевим бюджетам, територіальним громадам, селищним, сільським і міським бюджетам відряджати на ці заходи саме ветеранів. В свою чергу ми вносимо ці заходи в єдиний календарний план, що дозволяє створити єдину екосистему саме спортивних заходів, і фізкультуро-оздоровчих.

На сьогоднішній день нам подають і Міністерство ветеранів до єдиного календарного плану, і громадські організації, Міністерство оборони, Міністерство внутрішніх справ, до нашого єдиного календарного плану, який ми формуємо. І далі ми... *(Не чути)* на всі області цей єдиний календарний план.

З другого боку, ми на сьогоднішній день провели в цьому році ініціативу щодо розвитку адаптивних саме клубів. Ми планували 50 в цьому році, але вже робили 80 адаптивних клубів. Суть яка? Тренери проходять підготовку і працюють саме з ветеранами. Ми з державного бюджету фінансуємо заробітну плату, і до 100 тисяч закупівля інвентарю, який необхідний саме... різний інвентар... *(Не чути)* але який потребує саме сьогодні тренер для занять з нашими ветеранами.

Щодо інтеграції, дуже важливий елемент. Півтора – два роки тому ми спробували залучити саме ветеранів до залучення в соціальний проект Президента України "Активні парки – локації здорової України". І станом на сьогодні саме координаторами активних парків в нас працює 18 ветеранів-учасників бойових дій, хлопців, і вже, слава богу, є одна дівчина, Оля Бенда, її Міністерство молоді і спорту визначило саме амбасадором – амбасадором безбар'єрності від Міністерства молоді і спорту.

І самий такий, один із ключових елементів, дуже важливих саме для нас, – принцип людини. Принцип людини, який сьогодні фахово може надати фізкультуро-оздоровчу реабілітацію нашим ветеранам. Ми разом з Національним університетом фізичного виховання і спорту попрацювали, і в цьому році розроблена програма саме фізкультуро-спортивної реабілітації на 120 годин. Чому? Тому що сьогодні тренерів дуже багато, але не всі розуміють і не у всіх є навички роботи саме з ветеранами по психологічній

реабілітації, по моментах, що треба говорити, що не треба, і в тому числі і саме виконання вправ. Тому що якщо є ампутація, то навантаження повинно бути трохи інше, ми зараз це все розуміємо. Ми далі вже пішли, крім 120 годин з Інститутом модернізації освіти ми розробили навчальні програми на 60, більш короткі, на 60 годин і на 30 годин. І станом на сьогодні ми саме бачимо оці п'ять напрямків. Це нормативно-правова база, розвиток мережі адаптивних клубів, співпраця з громадськими організаціями через проведення заходів, внесених до єдиного календарного плану, інтеграція ветеранів у реальне життя, коли вони своїм прикладом показують своїм побратимам, як можна тренуватися, як можна задовольнити свій стан. І саме такий останній момент, але можна сказати, що він перший – це покращення кадрового потенціалу.

Якщо коротко, то у мене все. Я надав презентацію комітету, якщо треба, ці всі деталі в презентації можна розіслати, щоб кожний ознайомився.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Сергію, ми бачимо, що потужно працюють не тільки Міністерство ветеранів та інші центральні органи виконавчої влади. Коли ми об'єднаємо всі зусиллями, ми, звісно, досягнемо своїх цілей.

Далі я хотів би передати слово члену громадської організації "Реабілітація ветеранів АТО через спорт". Демура Олександр, будь ласка.

ДЕМУРА О. Доброго дня! З основного те, що я зрозумів та побачив з приводу стратегії і реалізації ветеранської політики в Україні – це саме реабілітація через спорт. Багато захисників мають поранення, які не можуть в повній мірі бути в спорті. Сказано заступником міністра Сергієм про те, що будуть створюватися місця для розвитку саме в спортивному напрямку.

Що ми бачимо? В Черкаській області починають створюватися ветеран-хаби, в яких би ми хотіли більше побачити саме ветеранів, тому що ніхто краще за ветерана ветерану не допоможе як в психологічному, так і

фізичному напрямку. Спортивні центри реабілітації, спілкуючись з Вадимом, ми зрозуміли основну проблематику, те, що немає саме реабілітаційних центрів стаціонарних. Є реабілітаційні центри, до яких можна прийти, звернутися, займатися, але немає постійних стаціонарів саме в Черкаській області. Великі ставки, так, як я кажу, ставимо на Ветеран Хаб. Це сподіваємося, що це буде великий простір саме для ветеранів, де він може знайти не тільки однодумців, а і знайти допомогу.

Спортивні заходи зараз виходять зовсім на інший рівень. Ми бачимо і виступ наших ветеранів в Іспанії, в Америці, так, звичайно, це підбадьорює, якщо це можна так правильно назвати, але ми не бачимо цих змагань в Україні. Коли вони з'являться, ми б хотіли бачити це не тільки після війни, а і саме під час війни, те, що про нас ніхто не забув і те, що нами цікавляться.

Ми можемо також багато чого запропонувати, також багато чого підказати, навчання військовій справі. Всі ми говоримо, що у нас немає військових, нам потрібні люди, піхоту. Хто може краще навчити ніж ветеран? Хто може навчити краще ніж та людина, яка пройшла бойові дії і знає, як воно так зсередини?

Спорт. Одним з основних напрямків зараз ставимо розвиток саме кіберспорту. Багато хлопців приходять з пораненнями рук, ніг, але кіберспорт для них відкритий цілком і повністю. Ми живемо в ХХІ столітті, це все зараз пішло в напрямку цифровізації. Скажемо так, великі ставки ставимо на інтернет-простір «Ветеран». Хотілось би побачити це як один насправді великий ресурс, де можна знайти все, абсолютно все, від пільг до нових програм, нових цікавих заходів, можливо, якихось грантових, це неправильно буде сказано, але... Хотілося б звернути увагу, що насправді ветерани є і під час війни, не тільки після війни.

Дякую за увагу. Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Я думаю, що дійсно ми розпочинали засідання наше з того, що сказали, що ветеранська політика є наскрізною, вона починає ще ... *(Не чути)* по роботі з дітьми, да, і вона повинна закінчуватися ... *(Не чути)* людина, ставши ветераном, вона розуміє, що держава те, що декларує, то вона все буде забезпечувати нашому захиснику. І, звісно, в період, коли захисник умовно ще не є ветераном, а є військовослужбовцем, він може бути ветераном і в цей час, звісно, він вже отримує статус учасника бойових дій, держава повинна буде опікуватися в цьому напрямку. Ми повинні під словом "ветеран", "захисник", звісно, ще не забувати членів родин, тому що коли ми кажемо про спорт, треба долучати членів родин, ... *(Не чути)* родин загиблих, померлих захисників. Звісно, ті родини, які отримали звістку, що їхня близька людина зникла безвісти при особливих обставинах, родини, в яких близькі, які були на захисті батьківщини, знаходяться в полоні, і родин загиблих Небесної Сотні. Тому цей комплекс повинен охоплювати всіх, тоді все суспільство максимально буде до цього долучено.

Я, Руслан Вікторович, буквально хвилина, навіть не дві з приводу коментарів щодо цього виступу.

В подальшому я надав слово представнику міністра... Міністерства оборони. Заступнику директора Департаменту соціального забезпечення Міністерства оборони України Кучеренку Сергію Анатолійовичу. Да.

КУЧЕРЕНКО С.А. Дуже дякую за ... *(Не чути)* І хочу подякувати за те, що дійсно на сьогоднішній день ветеранська спільнота – це потужний ... *(Не чути)*, який тяжіє до відновлення, розвитку. І всі ці позиції абсолютно ... *(Не чути)* слова – це перше.

Друге. Позавчора з міністром ми разом зустріли нашу збірну з світових змагань з ... *(Не чути)* і ... *(Не чути)*, там хлопці з множинними ампутаціями, з повною або частиною втратою зору в тому числі. Я ... *(Не чути)* там багато моїх ... *(Не чути)* друзів і знайомих, з ким уже під час роботи в міністерстві познайомився, я кажу, скільки ми дали ... *(Не чути)* Він

каже, п'ять. Я кажу, слабкувато, слабкувато. Це вже жарти. Наші леви і левиці, там дівчата, до речі ...*(Не чути)* і спорт стає абсолютним трендом, мотивацією, і я прошу кожного спортсмена нашого відвідувати госпіталі, підтримувати тих хлопців і дівчат, які на сьогоднішній день перебувають після тяжких поранень.

Що стосується цифри. Це одна із стратегічних задач для нашого міністерства безпосередньо повна інтеграція всіх процесів циклу. Сьогодні ви бачите, ми запровадили електронне посвідчення, ми послуги інтегруємо в ЦНАПи. Ми будуємо всі процеси за рахунок можливості ...*(Не чути)* та інших можливостей. ЄВетеран, така задача від міністра стоїть. По-перше, наш єдиний державний реєстр ветеранів війни максимально інтегруватися з усіма державними реєстрами для того, щоб у нас були живі дані і ми максимально могли мінятися з іншими відомствами документами, щоб взагалі забути, що таке паперовий документообіг у ветеранській сфері. І ви знаєте, у мене особисто в кабінеті лежить ...*(Не чути)* однієї з найбільших організацій, яка займається кіберспортом і підготовкою ветеранів до роботи в сфері кіберзахисту, це дуже затребувана історія. Я особисто підтримую і все, що в цій площині, ми будемо максимально ...*(Не чути)* для того, щоб дати можливість кожному і знову ...*(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, ...*(Не чути)*

Тому що ветеранська політика, як я сказав, вона є ...*(Не чути)* і в Міністерстві оборони працюють також ветерани, учасники бойових, і Міністерство оборони – це та структура, яка мобілізує громадян України, які потім стають ветеранами ...*(Не чути)* України.

Будь ласка.

_____. Шановний Анатолій Дмитровичу і шановні колеги!
Дуже коротко по суті питання, Міністерство оборони України у сфері соціального захисту ветеранів війни є першим, але найпотужнішим ...*(Не*

чуту) центральними органами виконавчої влади. Ми самі виконує низку задач і беремо участь у виконанні інших задач, які покладені на інші центральні органи виконавчої влади. Наші пріоритетні ...*(Не чути)* це по статусу ... визначення статусу учасника бойових дій. У нас в системі Міністерства оборони України створені відповідні комісії, і ми самі від початку до завершення, видачі посвідчення, здійснюємо цей процес. Далі готуємо документи для визначення статусу особи з інвалідністю ...*(Не чути)* війни, також готуємо пакет документів для визначення статусу члена сім'ї загиблого захисника, захисниці України.

Наступне, одне із найважливіших завдань – це призначення та виплата одноразової грошової допомоги. Ми її виплачуємо тим військовослужбовцям, ...*(Не чути)*, частковою втратою інвалідності і встановлення групи інвалідності, членам сімей загиблих (померлих) захисників і захисниць України.

Наступне питання. Забезпечення жилими приміщеннями для постійного проживання ...*(Не чути)* військовослужбовців і осіб звільнених зі служби та членів сімей загиблих (померлих) військовослужбовців, які перебували на обліку у відповідних військових частинах підрозділів системи Міністерство оборони.

Наступне, вкрай важливе питання, ми готуємо пакет документів для призначення пенсії і особам які звільняються з військової служби і членам сімей загиблих (померлих) військовослужбовців.

І ще одне вкрай важливе питання, ми забезпечуємо лікування та санаторно-курортне лікування. На період дії воєнного стану ми призупинили надання послуги санаторно-курортного лікування, оскільки всі наші заклади перебувають переформатовані в реабілітаційні ...*(Не чути)*, після великої перемоги ми це все відновимо.

Наступний вектор наших задач у цій сфері – це створення мотиваційного пакету для вступу громадян на військову службу за контрактом, зокрема у Збройні Сили України та Державну пенітенціарну

службу транспорту, які, ці два військових формування є у підпорядкуванні Міністерства оборони.

Перше. Щодо виплати одноразової грошової допомоги при вступі на військову службу за контрактом, я буду казати, що є, що хочемо і ...*(Не чути)* перспектива. Солдатам матросам ми зараз виплачуємо 24 тисячі, опрацьовується питання ...*(Не чути)* 121 тисяча. Сержантам, старшинам – 27 тисяч, перспектива найближча – 136 тисяч. Офіцерам зараз виплачуємо 30 тисяч, найближча перспектива – 151 тисяча. Трошки на дальшу перспективу ми хочемо опрацювати, щоб таку одноразову грошову допомогу на військовослужбовця, який був ...*(Не чути)* контракт для проходження військової служби у бойових військових частинах, на бойових посадах, до 500 тисяч.

Наступне питання, те, що уже зараз опрацьовується. На виконання, з Анатолієм Дмитровичем ми працювали спільно по Закону 3633, всі знають, це Закон про мобілізацію, де йшлося. Цим законом запроваджено низку пільг для військовослужбовців.

Зокрема, перше, на разі розробляється Міністерством фінансів України проект Постанови Кабінету Міністрів України, яким буде визначено порядок отримання сертифікату на 150 тисяч гривень для придбання військовослужбовцем транспортного засобу у разі укладання контракту на проходження військової служби.

Наступне. Міністерством економіки на виконання цього закону опрацьовується відповідний порядок щодо отримання компенсації 50 відсотків першого внеску за кредитом, забезпеченням предметом іпотеки відповідно до умов забезпечення приватним Акціонерним товариством "Українська фінансова житлова компанія" доступного іпотечного кредиту та додатково 100 тисяч після першого року військової служби, та ще 100 після другого року військової служби.

Наступне завдання. На виконання Указу Президента України ми маємо збільшити розмір мінімального грошового забезпечення. Мінімальне

грошове забезпечення у Збройних Силах на сьогоднішній день складає 20 тисяч 100 гривень, ...*(Не чути)* це 24 тисячі. Крім того, запроваджується для таких осіб пільга, хто навчається і виявить бажання призупинити навчання, і вступити на військову службу за контрактом, за цей період відповідно буде йому відшкодовано навчання, оплати навчання, наприклад, у вищому навчальному закладі України. Наразі опрацьовується питання щодо внесення змін до Закону "Про вищу освіту".

І на завершення. Наше основне зараз завдання у сфері щодо роботи з персоналом і заохоченням його до військової служби – саме ось ці питання. Крім того, ще є одне направлення – це створити умови, щоб військовослужбовці, які зараз проходять військову службу за призовом, за контрактом, які військово-лікарськими комісіями визнані непридатними до військової служби, щоб вони залишилися на військовій службі і подальше його проходили.

Ми в черговий раз внесли зміни у наказ 410 Міністерства оборони України, який наразі викладений у новій редакції, де розширено перелік військово-облікових спеціальностей, де будуть обіймати ... *(Не чути)* Ми маємо інтерес, щоб ...*(Не чути)* з повним досвідом залишилися в строю і передавали свій досвід нашим наступним поколінням ... *(Не чути)*

Доповідь закінчив.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Як ми і казали, що основними територіями, які будуть приймати наших захисників, це є ті території, які, по суті, люди йшли захищати нашу державу. Це села, селища, міста, звісно, вони будуть повертатися в ті регіони і області, звідки вони пішли.

Тому я хочу надати слово першому заступнику голови Черкаської обласної державної адміністрації Наталії Миколаївні Кравченко щодо доповіді з ветеранської політики.

КРАВЧЕНКО Н.М. Доброго дня, шановні присутні, доброго дня, шановні учасники слухань! Наразі, можна результат ...*(Не чути)*

Наступний слайд. Далі, будь ласка.

У нас наразі на обліку Єдиного державного реєстру ветеранів перебуває майже більше 48 тисяч ветеранів, їх кількість буде лише зростати, тому що ми розуміємо і всі виклики, і готуємо сьогодні вже громади до повернення ветеранів.

Далі. Чим ми посилювалися? В 2023 році провели регіональний ветеранський форум за участю ветеранів, на якому ми визначили для себе основні вектори руху, розробили у співпраці з громадськими організаціями обласну комплексну програму. Наша мета, щоб до кінця цього року кожна територіальна громада затвердила комплексну програму реалізації ветеранської політики. Тому що на сьогодні в окремих громадах є окремі комплексні програми, а в окремих громадах заходи, які спрямовуються на підтримку ветеранів, членів їх родин, це вони розгалужені по різних програмах. Ми розуміємо, що має бути кожна місцева програма з власною дорожньою картою ... *(Не чути)*

До того ж у нас з 2016 року діє обласна програма пільгового кредитування на придбання житла учасниками бойових дій. І уже 137 сімей скористалися вигідними умовами програми і придбали нове помешкання. В цьому році ми передбачимо в місцевих бюджетах кошти для 22 родин, уже надано 13 кредитів.

Далі, наступний слайд. З метою організації комплексної реабілітації та адаптації ветеранів, формування зміцнення життєстійкості в області проводяться роботи щодо створення ветеранських просторів розвиток ... *(Не чути)* спроможностей, які будуть наближені... максимально наближені. На сьогодні в 36 територіальних громадах створено 34 ветеранські простори, де ветерани вже можуть отримати послуги з інформаційно-консультативної підтримки, психологічної, правничої допомоги, фізкультурно-спортивної реабілітації, професійної та адаптації дозвілля. Можливо, ці простори ще ...

(Не чути) на сьогодні ми як і Міністерство ветеранів ще затверджуємо методичні рекомендації ... *(Не чути)* саме ще які сервіси мають бути, чим наповнені ветеранські простори і ми над цим працюємо, тому що не всі ветеранські простори наразі відповідають цим вимогам. Але саме основне – початок покладений, приміщення є, відремонтовані і ми рухаємося далі.

Наступний слайд. Що стосується цей слайд обласного ветеранського простору. Ми плануємо основну частину відкрити, ну, наприкінці листопада, виконуються будівельні роботи. Простір, ветеранський простір – це біля шести... обласний ветеранський простір – це біля 600 квадратних метрів, буде мати дві частини – це на першому поверсі, це там, де будуть надаватися відповідні послуги і сервіси. І також організуємо простір для спортивних активностей з відповідними залами.

Також в області запроваджується соціальна послуга з формування життєстійкості. На сьогодні ця послуга реалізується в 11 громадах. Окрім того дві тисячі 300 ветеранів отримують соціальні послуги і центр надання соціальних послуг, який є в кожній громаді. У цьому році область взяла участь у апробації державного соціального стандарту, соціальної послуги, соціальної адаптації ветеранів та членів їх сімей. Ми цю послугу на сьогодні впроваджуємо на базі громадської організації "Табір Максимум", його сьогодні відвідували, цю громадську організацію. З початку реалізації проєкту послуг з адаптації отримали 160 осіб або 58 сімей ветеранів, у жовтні... *(Не чути)* 9 родин. У планах до реалізації послуги на першому етапі залучити реабілітаційні центри міст Умані та Золотоноша. Ми такий центр хочемо... У нас є реабілітаційний центр в Умані, ми хочемо також в такому вигляді, щоб послуга надавалась і в Умані. В 64 територіальних громадах запроваджено 94... *(Не чути)* Ми тільки що з Мариною... *(Не чути)* говорили про те, що буквально ще два місяці назад, коли був приїзд, попередній приїзд виконуючого обов'язки міністра, у нас було ... *(Не чути)* на сьогодні у нас 64, на сьогодні виконуються ремонтні роботи в Золотоноші і... *(Не чути)* і до кінця року там будуть... *(Не чути)* ветеранів. На сьогодні уже надано 2 тисячі

437 ветеранських послуг. У нас ЦПАПи потребують ще придбання валіз, працюємо над тим, щоб ці валізи були придбані.

Далі, стосовно реабілітаційних спроможностей. Ми говорили про те, що у нас недостатньо, скажемо так, реабілітаційних послуг у стаціонарних відділеннях. На сьогодні у нас 12 закладів охорони здоров'я надають реабілітаційні послуги ветеранам і захисникам, захисницям амбулаторно, 8 закладів надають реабілітаційні послуги стаціонарно. Крім того, в цьому році ми плануємо, ми вже відкрили додатково в Смілі реабілітаційне відділення на 30 ліжок в Смілянській міській лікарні, в Уманській міській лікарні на 30 ліжок реабілітаційне відділення. Вже виконані ремонтні роботи в Звенигородській лікарні, створено реабілітаційне відділення на 30 ліжок, наразі відбувається придбання обладнання, буде відкрито відділення, уже практично в Уманській районній лікарні реабілітаційне відділення на 30 ліжок і виконуються ремонтні роботи в Золотоніській районній лікарні, де також планується відкрити реабілітаційне відділення на 30 ліжок. У нас 48 закладів установ надавали послуги з психологічної допомоги, якими скористались більше 5 тисяч ветеранів. Дві громадські організації у нас внесені до реєстру надавачів психологічної допомоги та отримують кошти з державного бюджету. Наразі працює 7 фахівців, які надали послуги 39 ветеранам.

Наступний слайд. Коли ми кажемо про надання реабілітаційних послуг, то це в першу чергу ми маємо розуміти, що у нас мають бути відповідні фахівці, реабілітологи, ерготерапевти, лікарі. Ми ...*(Не чути)* знаходимося в нашій медичній академії, і з 2020 року на базі медичної академії почали підготовку бакалаврів за спеціальністю терапія та реабілітація. І в 2023 році був перший випуск. В минулому році отримали ліцензію на підготовку магістрів за даним напрямком. Випускників у нас вже є 24 особи, і навчаються 123 особи.

Наступний слайд. Я коротенько скажу про реабілітаційні послуги областей в закладах. Вже сьогодні згадували про те, що відкрито у нас

відділення, реабілітаційне відділення (*Не чути*)... ще є реабілітаційне відділення на 20 ліжок. В госпіталях ветеранів у нас також відкриті реабілітаційні спроможності. І на сьогодні відбувається реконструкція для поліпшення якості надання реабілітаційних послуг. Окрім того, ми ще формуємо додаткові мультидисциплінарні команди для того, щоб розширити кількість ліжок.

Далі. Що стосується навчання, працевлаштування, підприємництва. Я дуже коротко, тому що є керівник нашого обласного центру, і він розповість детально по цьому напрямку. Послугами обласної служби зайнятості скористувалося в поточному році 636 осіб, працевлаштовано 154 особи. (*Не чути*)... за сертифікатом проходило навчання 20 ветеранів. У нас затверджена обласна програма розвитку малого та середнього підприємництва. В рамках цієї програми у нас проводиться навчання в школі грантової майстерності для ветеранів учасників АТО та членів їх сімей. Організатором цього напрямку є наша установа обласна – Черкаська агенція регіонального розвитку. Також область долучилася до урядового проекту "єРобота", грант для ветеранів та членів їх сімей.

Далі. Спортивні активності. Спортивна інфраструктура у нас в області сьогодні налічує ...(*Не чути*) об'єкт та споруди, адаптовані для осіб з інвалідністю. Ветерани залучаються до фізкультурно-спортивної реабілітації та спортивних заходів. Також наші ветерани брали участь у відборі до національної збірної "Ігри нескорених", у нас, в принципі, потужно розвивається на сьогодні цей напрямок. І місто Черкаси, і практично кожна територіальна громада на сьогодні, виходячи з можливостей, залучаючи, скажемо, підтримку соціальних партнерів, розвивають спортивні можливості для того, щоб ветерани, члени їх родин могли займатися спортом.

Наступний слайд. В минулому році з метою забезпечення ефективного доступу ветеранів та членів їх сімей до інформаційних ресурсів, та електронних сервісів, в області створений веб-сайт платформа ветерана – "Черкаський вимір". Він активно наповнюється інформацією, постійно

супроводжується і, по великому рахунку, там така вичерпна розміщена інформація. Відгуки ті, які я чула, в принципі, про цей сайт, позитивні, користуються ним не тільки ветерани Черкащини, а й інших регіонів України. Тому що колеги говорили про те, що він є на сьогодні, як би, затребуваним. Я скорочуюся.

Далі наступний слайд. Ментальне здоров'я. Всеукраїнська програма ментального здоров'я за ініціативи першої леді – Олени Зеленської спрямована на розбудову сервісу та послуг у сфері психічного здоров'я, в першу чергу для родин ветеранів. Ми активно долучилися до комунікації "Досвід ветеранів вартий поваги". В кожній громаді регіону визначено відповідальну посадову особу на ветеранський напрямок, яка пройшла навчання, "Люди з досвідом війни. Гідність. Взаємодія".

Проведено 15 навчань для надавачів послуг, фахівців ЦНАП, психологів фахівців, соціальної сфери в громадах з використанням методичного довідника "Люди з досвідом війни" для 557 учасників, проведено 94 заходи в 66 громадах.

І наступний слайд. Це вшанування і героїзація захисників та захисниць. Велику увагу ми приділяємо цьому питанню, тому що ми розуміємо... Що? Да, це має бути першим питанням, я згідна з вами.

В освітніх закладах області встановлено понад 300 меморіальних дошок на честь загиблих патріотів, у 432 закладах освіти створено та функціонує 160 об'єктів, присвячених подіям російсько-української війни та її героям. Крім цього, у закладах освіти області діє 751 волонтерський осередок, який об'єднує близько 10 з половиною тисяч учнів, волонтери надають шефську допомогу понад півтори тисячі родинам ветеранів. Заклади освіти області, працюючи з багатьма громадськими та волонтерськими організаціями активно включилися у волонтерську діяльність спрямовану на допомогу ЗСУ і теробороні.

Наші завдання. Наступний слайд. Завданнями для себе ми визначили – це розширення мережі відділень медико-соціальної реабілітації для осіб з

інвалідністю та постраждалих внаслідок військових дій, розвиток ветеранських просторів, ми поставили для себе завдання, щоб кожна громада до кінця року мала ветеранський простір.

Впровадження інституту ...*(Не чути)* ветеранів та демобілізованих осіб, ...*(Не чути)* комплексно-соціальні послуги формування життєстійкості, розширення спектру соціальних послуг для ветеранів війни та членів їх родин, розвиток адаптивних видів спорту.

Але саме головне – це наші діти, навчання, наших дітей національно-патріотичному вихованню в закладах освіти із залученням до цього процесу, максимальним залученням до цього процесу наших ветеранів. Це саме важливе і саме цінне для нас – це наші діти, яких ми маємо виховати патріотами нашої держави.

Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Наталіє Миколаївно.

Дійсно, ми бачимо, що Черкаська область дуже багато робить, конкретно поставлені цілі. Одну із цілей я додав би, якраз з точки зору шани, поваги і героїзації ...*(Не чути)* також вкажемо.

Щодо роботи, я хотів би запитати представників Черкащини. Чи всім відома та інформація, яку надали зараз? Може, чогось, як ви нам розповіли, що це робиться, а ветерани, члени їх сімей не знають цього?

_____ . Бачимо, результати бачимо. Процес бачимо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є комунікація між структурами, які це... *(Не чути)* і ветеранським суспільством, і, звісно, сім'ями наших захисників, особливо загиблих (померлих), і всіх категорій, які я назвав. Це дуже важливо, чому? Тому що ми повинні залучати сім'ї наших загиблих захисників до соціалізації і, звісно, коли вони будуть спілкуватися з нашими захисниками на таких заходах і просторах, то будуть відчувати, що побратими їх не залишили і,

дійсно, влада, яка все це забезпечує, також без уваги не залишить ні одну сім'ю, яка потребує в першу чергу цієї уваги.

Я попросив би в подальшому виступаючих максимально бути зжатиими за часом. Чому? Тому що в мене є окремий блок, я хочу надати слово якраз сім'ям наших загиблих захисників для того, щоб вони в тому, що вони почули, виокремили ті питання, які стосуються безпосередньо їх, і надали пропозиції до центральних органів виконавчої влади, безпосередньо до Міністерства у справах ветеранів та інших структур для того, щоб ми не втратили цю категорію громадян, тому що вони є максимально постраждалою категорією від всього цього, втративши своїх близьких.

Але ж куди ми підемо без наших науковців, тому я хочу слово надати декану факультету здоров'я людини Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля Тарасову Вадиму Юрійовичу. Вадим Юрійович, ви з нами?

ТАРАСОВ В.Ю. Доброго дня. *(Не чути)*... є центром, де є наука, є освіта, є відповідна структура, яка дозволяє використовувати досвід ветеранів та членів сім'ї ... *(Не чути)* соціалізувати і створити умови щоби використовувати досвід у навчанні, ... *(Не чути)* нашої молоді, і тим самим ми зможемо створити ті умови, де ... *(Не чути)* наша наукова складова, наші ... *(Не чути)* дозволить більш ефективно ... *(Не чути)* соціалізація ... підтримки наших ветеранів, членів їх сімей, так.

... *(Не чути)* дуже коротко, якщо більш детально...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, якщо там де ще ... *(Не чути)* то розширити, но в рамках ... *(Не чути)*

_____. Університети мають ... *(Не чути)*, університети мають ... *(Не чути)* соціалізувати ветеранів і членам їх сімей долучитися до нормального життя. Ми маємо досвід в тому, що ... *(Не чути)* і цей досвід

активно використовувати в подальшому створення нормативного документа ... *(Не чути)* і право ... *(Не чути)* було гармонічно і максимально ... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякую.

Дійсно ... *(Не чути)* і ... *(Не чути)* переїхав з одного місця в інше, вони не втратили ту надію і розуміють, що важкий стан в державі з економікою, але вони рухаються, працюють не тільки з внутрішньо переміщеними особами і забезпечують в першу чергу роботою тих працівників, які переїхали з одного місця на інше, але підтримують наших ветеранів і сім'ї. Як я кажу, у нас специфіка нашого ветерана – це ветерани, які декілька разів уже ставали на захист батьківщини, це ветерани, які є внутрішньо переміщеною особою, да, він може бути декілька разів внутрішньо переміщеною особою, це така українська уже специфіка, в світі такого немає. Тому одною із складовою, це у нас є працевлаштування нашого захисника, а також працевлаштування членів сім'ї, і членів сімей загиблих наших захисників. Тому я хочу слово передати представнику служби зайнятості. У нас Джур Олександр Вікторович – це директор Черкаського обласного центру зайнятості. *(Не чути)* ...

ДЖУР О.В. На сьогодні на ...*(Не чути)* звернулося 826 наших героїв ветеранів ...*(Не чути)* Працевлаштовано 183 ветерани. Також служба зайнятості, це ...*(Не чути)* які соціальні, економічні, бізнес-партнери. Надаються гранти. Гранти для створення власної справи, до розвитку власної справи як ветерану, членів їх сімей, тобто подружжя. На сьогодні вже 87 заявок подано на отримання ...*(Не чути)* гранту від 250 тисяч гривень до мільйона. Профінансовано на сьогодні більше 45 заявок більш ніж на 14 мільйонів гривень. Тому служба зайнятості на сьогодні іде по кожному з наших героїв. Проводимо зустрічі з громадськими організаціями. Сьогодні у нас є наш герой Вадим Мазніченко, він теж спільно з нами, за допомогою нашою та школою ...*(Не чути)* за підтримки Черкаської обласної

адміністрації допомагаємо в створенні бізнес-плану, написанні бізнес-плану та захист *(Не чути)*... В подальшому відкрити власну справу, бажану, омріяну свою справу і надати робочі місця. Я думаю, ...*(Не чути)* Тому підтримка економіки в подальшому має велике значення. Також на сьогодні служба зайнятості надає компенсацію за влаштування робочих місць людей з інвалідністю, в тому числі наших героїв. На сьогодні вже є 9 ...*(Не чути)* робочих місць це щодо ветеранів, що собою передбачає влаштування робочого місця людей з інвалідністю, з II групою інвалідності – це 71 тисяча гривень ...*(Не чути)* і столи, і комп'ютери, додаткове освітлення, зручні крісла і взагалі облаштувати робоче місце. Люди з I групою інвалідності 106,5 тисяч. Тому на сьогодні служба зайнятості, де безпосередньо показує приклад нашим колегам по службі, особисто їжджу на зустрічі з ветеранами і пояснюю про ті проекти, які надає держава, уряд на сьогодні напрацьовані ... *(Не чути)*

Також на базі фізкультурно-спортивної, я вже повторюся, спортивної реабілітації на базі ...*(Не чути)* Дніпро ...*(Не чути)* почала діяти школа майстерності. Група осіб з числа ветеранів та членів їх родин зацікавлені у відкритті власної справи. У межах грантового... *(Не чути)* проекту учасників навчають – це визначити, перетворити свою ідею, в свій стартап новий. Метод при залученні фінансування для відкриття бізнесу, тобто ми фінансуємо цей бізнес-план, додатково залучаємо громадські організації. Зараз у нас ідуть перемовини з громадськими організаціями, міжнародними громадськими організаціями, де додаткові кошти треба залучати нашим ветеранам у їхню справу. Тобто ветеран, отримавши грант в 250, пів мільйона гривень, додатково він повну перевірку проходить від держави... *(Не чути)* і ми цим самим хочемо долучити наших міжнародних партнерів, громадських організацій для додаткових коштів для підтримки цього, саме безпосередньо ветеранського бізнесу.

Також навчання. У нас ветерани без всяких обмежень можуть отримати любую другу вищу освіту. Щоб отримати другу вищу освіту від служби

зайнятості – це треба мати страховий стаж 45 років... вік 45 років, страховий стаж – 15 років. Для ветерана ніяких обмежень взагалі немає. Бажання, ми надаємо, пропонуємо. Раніше було 125 професій, на сьогодні вже більше 157 напрямків зміни професій або пройти навчання в центрі професійно-технічної освіти на базі Державної служби зайнятості.

Також нещодавно у нас є новина, так сказати, розширене поле для отримання гранту можуть отримати... *(Не чути)* наших героїв. Раніше цього не було. Зараз внесені зміни, вже можуть отримати... *(Не чути)*, також наші герої, які перебувають в статусі безвісти зниклого ... *(Не чути)* підтримати грант для створення власної справи. Яскравий приклад: на сьогодні наші хлопці повертаються, отримують грант 500 тисяч, докладають власні кошти, до прикладу 300 тисяч, займаються перевезеннями, купують автомобіль... *(Не чути)* сплачують податки і розвивають свій бізнес. І таких прикладів дуже багато. Наголошую, служба зайнятості на сьогодні – це як соціальний, економічний і бізнес-партнер, ми є... *(Не чути)* Тому ми в полях, ми не чекаємо, поки до нас прийдуть. Звісно, ми чекаємо наших ветеранів, наших героїв, всіх безробітних, служба зайнятості, але ми працюємо в полях. Ми будемо йти до всіх.

Ті громадські організації, які сьогодні присутні, вам велика подяка. Ви створюєте ті умови, де ви комунікуєте все до наших героїв. Тому долучайтесь... *(Не чути)* ми будемо теж ваші партнери. На сьогодні... *(Не чути)* має телеграм-канал, який більше 20 громадських організацій, місце... *(Не чути)* добавлено. І ми оголошуємо і вакансії, ми оголошуємо і збори, де можуть зустрітися наші представники служби зайнятості, можуть розповісти про нові наші проекти, або про діючі проекти, і допомогти в опануванні, написанні тих чи інших документів, створенні того чи іншого проекту.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександр Вікторович. Я думаю, ті зміни, які є... *(Не чути)* загиблих наших захисників, але сьогодні в нас ветеран – це

молода особа, і він може бути не одружений, а батьки, які залишилися без своєї дитини – це може бути як син, так і донька, - вони доволі молоді. Чи є така спроможність надавати підтримку фінансову батькам?

ДЖУР О.В. Сьогодні такого немає, тому що... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Свої пропозиції надавайте, і ми... *(Не чути)*

(Загальна дискусія)

Дивіться, ми зараз кажемо про ініціативу, і пропозиції коли ми будемо опрацьовувати, ті пропозиції... *(Не чути)* ми будемо це прописувати. Це ініціатива буде державної служби *(Не чути)* через Міністерство ветеранів, це тільки буде напрацьовуватися на благо наших захисників і ветеранів ...*(Не чути)* політики.

_____ *(Не чути)*

І наша задача як держави створити всі умови для того, щоб у нього ...*(Не чути)* відсоток точно ...*(Не чути)* У нас є заклади вищої освіти, які можуть на базі центрів ветеранського руху або інших писати конкретні програми, такі як треба. Людина приходить, каже: я хочу займатися такою справою. Я знаю військову майстерність, але я не знаю по фінансовій грамотності, мені треба такий курс. Заклад робить, держава фінансує, наша ...*(Не чути)* або там програма ...*(Не чути)* І це про нашу кооперацію для досягнення конкретних цілей ...*(Не чути)*

І друге питання, дуже коротке. По-перше, 9 робочих місць буде працевлаштування ветеранів війни з інвалідністю. А це які ...*(Не чути)*

_____ *(Не чути)* Для прикладу, на сьогодні ...*(Не чути)* повернувся ...*(Не чути)* Міська рада... Він зараз є заступником міського голови міста ...*(Не чути)* проблеми зі спиною ...*(Не чути)*

Також це облаштування робочих місць на виробництві і в подальшому ...*(Не чути)* без нижньої однієї з кінцівок, без верхніх кінцівок, вони не можуть працювати на виробництві, вони не можуть піднімати ящик вагою 12 кілограмів ...*(Не чути)*, але йому потрібно просто облаштувати місце ...*(Не чути)*переміщати той чи інший предмет на виробництві, тим самим буде, так сказати, ...*(Не чути)*, а ...*(Не чути)* теж додатково *(Не чути)* від спілки роботодавців ...*(Не чути)* все-таки звертати увагу на те, що вони подають у Службу зайнятості вакансії. Вакансії 8 тисяч гривень. Ну стидно...

_____ . Дивіться, це сто відсотків... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, шановні, давайте, ми питання задали, ми все сказали, бо ми зараз в дискусію зайдемо. У нас ще ми повинні послухати, звісно, Міністерство у справах... Міністерство соціальної політики. Чому? Тому що ветеранська політика це стосується не тільки Міністерства ветеранів, не тільки Міністерства оборони, звісно, Міністерства соціальної політики.

Але зараз я хочу надати слово представникам Всеукраїнської профспілки захисників України, спортсменів та працівників інших сфер. Чому? Тому що ми якраз, коли говоримо про створення робочих місць, якраз профспілки – це та структура, яка об'єднує всіх працюючих і, звісно, вона стоїть на сторожі, будемо так, контролю тих прав і можливостей працівника, яким він надається.

Тому я прошу до слова Черепанову Софію.

ЧЕРЕПАНОВА С. Доброго дня! Я є заступницею голови Всеукраїнської профспілки захисників України і також хочу зазначити, що кожний пункт стратегії розвитку стосовно ветеранської політики мені болить особисто, тому що я є дружиною українського оборонця, який боронить

нашу землю вже 10 років, починаючи від 2014-го, і досі немає власного житла.

Також мій молодший брат наразі є військовополоненим, два з половиною роки назад разом з бійцями Маріупольського гарнізону він вийшов з комбінату "Азовсталі" і опинився ...*(Не чути)* сучасності, в росіян у полоні, де перебуває досі. Тобто ми самі родом з Луганщини, з Луганської області, наша рідна земля попала в окупацію в 22-му році. Тобто коли мій брат повернеться з полону, він не матиме власного житла і, вибачте, він повернеться ...*(Не чути)* Ще один мій брат 2 роки тому на Бахмутському напрямку віддав своє життя за українську незалежність. І я всією душею вболіваю за те, аби наші полегли герої мали належним чином вшановані та поховані.

Отже, повертаючись щодо профспілки, повертаючись до теми профспілки, хочу сказати, що Профспілка захисників України в першу чергу покликана на захист соціальних та трудових прав військовослужбовців всіх категорій, адже військовослужбовці, по суті, також є працівниками держави і мають право на гідну заробітну плату, відпочинок, реабілітацію тощо.

В розрізі ветеранської політики наша профспілка може певною мірою виступати соціальним партнером держави. Ми надаємо підтримку у працевлаштуванні після повернення з фронту, перенавчання, матеріальну допомогу від 6,5 до 20 тисяч гривень в залежності від потреб ветерана, від його статусу, поранення, це є ветерани ...*(Не чути)*, які не мають власного житла.

Нещодавно Профспілка захисників України видала три квартири військовим, і до кінця цього року ми плануємо видати ще 10, тобто ще 10 сімей захисників забезпечити житлом за рахунок профспілки та наших друзів та партнерів, спільнот.

Також ми маємо знову надавати психологічну та фізичну реабілітацію для всіх членів сім'ї захисників. Зокрема, організовувати активності та екскурсії для дітей з національно-патріотичним навиком, якщо можна так

сказати. Відправляємо їх в табори по Україні і за кордоном, і також надаємо безкоштовні абонементи у спортивні секції, басейни. Тому що в минулому наша профспілка народилася саме з профспілки працівників спорту та фізичної культури. Але так як під час... початку повномасштабного вторгнення, переважна більшість працівників, в тому числі і спортсменів, взяли в руки зброю і тим самим стали захисниками України. Саме тому у 2023 році ми стали профспілкою захисників України. Як дружина військовослужбовця я особисто хочу на тому наголосити, що на державному рівні військовим необхідно проходити психологічну реабілітацію разом обов'язково з усіма членами родини, тому що, на жаль, я знаю особисто, що це таке, коли чоловік на фронті, я тут в тилу і між нами така прірва свого роду є, так, ми не розуміємо одне одного. І тому я саме наполягаю на тому, щоб знову ж таки на державному рівні для всіх членів сім'ї була обов'язкова психологічна реабілітація, аби подолати прірву, яка сформувалася за місяці, проведені на фронті поза мирним життям.

Як сестра військовополоненого я наполягаю на державному рівні на створенні робочих місць або відділів на підприємствах, де будуть працювати виключно ветерани, тому що ні для кого не секрет, що людям, які повертаються з фронту, які повертаються з полону, які мали травматичний досвід війни, їм просто некомфортно, незручно працювати рука об руку з цивільними, з цивільним населенням, тому що знову ж таки повертаємося до того, що є прірва, ми не розуміємо одне одного повною мірою. Також це впливає... на їх продуктивність саме впливає.

Я пропоную орієнтуватися на досвід таких цивілізованих воюючих країн як США або Ізраїль, де бути ветераном або членом сім'ї ветерана – це почесно, а не... почесно та поважно, а не принизливо. Тому що часто складається таке враження, що наші оборонці потрібні державі рівно доти, доки можуть фізично тримати зброю в руках і мають на це психологічне здоров'я, а не... все, я більше не буду продовжувати, бо вже емоції починаються.

Я дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую, Софія.

Ми бачимо, що ветеранська політика, вона повинна розповсюджуватися не тільки на самого захисника, на членів його родини, але вона повинна розповсюджуватись на все суспільство цивільне, яке завдяки нашим захисникам, які захищають, які віддали найдорожче – своє життя, і члени їх родин можуть працювати, жити, існувати. І тому увага до нашого захисника, на нашого ветерана повинна стояти, як кажуть, в голові всього нашого існування держави. Тому що без захисника, без людини, яка готова стати на захист існування держави, неможливо.

У нас ще є підключення, от те, що я казав, Міністерство соціальної політики – перший заступник міністра соціальної політики Марчак Дарія Миколаївна. Ви з нами?

МАРЧАК Д.М. Пане Анатолію, доброго дня. З вами.

Скажіть, будь ласка, а ще шанс, я якраз дійшла до Офісу, і я би за 2 хвилини, наступне...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді я передам слово Музиченку Віталію Володимировичу – Генеральному директору Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю. А тоді включимо вас. Добре?

МАРЧАК Д.М. Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте. Бо у нас ...*(Не чути)*, ваші 10 хвилин для Міністерства соціальної політики і для Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю.

Будь ласка, Віталій Володимирович.

МУЗИЧЕНКО В.В. Дуже дякую, шановний Анатолій Дмитрович, Олеже Олексійович, шановні колеги, присутні. Насправді, мені дуже приємно, що саме виїзне засідання відбувається на рівні *(Не чути)*... Черкащини з такого дуже важливого питання, яке потрібно дискутувати і знаходити спільне рішення.

На жаль, на сьогоднішній день значна частина ветеранів, які повертаються із Збройних Сил, це є люди, які отримують важкі поранення, складні поранення. І от сьогодні я дуже хотів відвідати особисто, виїзне засідання, але в першій половині дня якраз ...*(Не чути)* комісію стосовно високофункціонального протезування. Були прийняті конкретні рішення стосовно забезпечення складними і дуже потрібними протезними виробами для наших захисників, і я хотів би от якраз звернути увагу в контексті реалізації саме стратегії ветеранської політики на аспекти проведення якісної реабілітації, якісної реабілітації, яка починається з моменту отримання травми, яка включає в себе роботу і концентрацію зусиль стосовно максимального відновлення функціональних можливостей кожного нашого захисника.

Тут потрібно, звичайно, сказати про особливий ухил на необхідність забезпечення якісними допоміжними засобами реабілітації. Зокрема, на сьогоднішній день особливо важливим питанням є питання протезування, протезування в тому числі і спортивними протезами, як одна із складових частин відновлення наших захисників.

Мені уже приємно, що на сьогоднішній день Міністерство соціальної політики разом з фондом, разом із Мінмолодьспорту опрацьовує питання спрощення процедур і можливостей отримання спортивних протезів. Разом із тим на сьогоднішній день також можемо констатувати те, що характер травм і поранень, які отримують наші захисники, але, на жаль, постійно ускладнюється, на жаль, такі травми стають складнішими для подальшого протезування, власне, і відновлення. І тому на це ми зосереджуємо особливу увагу.

Також я хотів звернути увагу на соціальну складову при супроводі військовослужбовців під час реабілітаційного процесу, під час лікування і невід'ємною складовою, яка має забезпечувати, власне, наявність фахівця з соціальної роботи в медичних закладах для того, щоб медична складова займалася, власне, лікуванням, а соціальний працівник вів, по суті, людину і забезпечував підтримку у форматі реалізації всіх тих прав, які має конкретна людина, маючи статус учасника бойових дій або військовослужбовця.

І тут потрібно звернути увагу на нову функцію, яку наразі реалізовує Фонд соцзахисту осіб з інвалідністю за ініціативою Міністерства соціальної політики. Зараз фонд долучається до системи задоволення потреби в соціальних послугах. Тут ми можемо говорити про початок цієї роботи із соціального супроводу військовослужбовців ще на етапі служби. І тут у нас реалізується пілотний проєкт підтримки безпосередньо ще у військових частинах, безпосередньо під час несення військової служби і забезпечення підтримки як військовослужбовців, так і вирішення проблематики і тих питань, які є у членів їх сімей. Також я хотів би звернути увагу на особливу частину – це психосоціальна, емоційна підтримка, на те, що сьогодні також було зосереджено увагу, і на розгортання в наших територіальних громадах, зокрема і на Черкащині, центрів життєстійкості. Це також нова функція в рамках реалізації пілоту, який наразі реалізовує Фонд соцзахисту осіб з інвалідністю, і зараз ми маємо практично 200 розгорнутих таких центрів життєстійкості в різних територіальних громадах у всіх регіонах. Ми будемо працювати над тим, щоб відповідні програми розгорталися і були доступні фактично в кожній нашій територіальній громаді, але тільки в комплексі відповідних заходів можна говорити про визначення і досягнення відповідного результату. Не буду більше забирати часу у колег, коротко все.

Дякую за залучення до такого важливого заходу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Віталій Володимирович.

Да, будь ласка, перший заступник міністра соціальної політики України Марчак Дарія Миколаївна, але 5 хвилин.

МАРЧАК Д.М. Доброго дня, шановні колеги! Я дуже дякую за те, що мені дали можливість трохи відкласти мій виступ, бо поїхав графік, наклалося. Я хотіла також... насправді я хотіла зробити, почати свій виступ з компліменту міністерству, колегам з Міністерства ветеранів, тому що на цьому тижні ми, попередньому тижні опрацьовували проєкт Стратегії ветеранської політики, яку Міністерство ветеранів розробило і подало на розгляд органів влади. І насправді ми побачили якісний, хороший, змістовний, глибокий документ. І я рада, що такий документ з'явився, на наш погляд, він дає орієнтир щодо роботи по багатьох питаннях. І минулого тижня ми зустрічалися двома командами керівництво Міністерства ветеранів, керівництво Міністерства соціальної політики для того, щоб синхронізуватися, пропрацювати, проговорити ті питання, які для нас стоять на порядку денному, яким чином ми можемо забезпечити синергію в нашій роботі, коли Міністерство ветеранів, як орган, який найкраще знає потреби наших ветеранів, дає нам вказівки, а ми вже відпрацьовуємо по наших інструментах над чим працювати.

Очевидно, що ми вже працюємо над тими питаннями, за які ми відповідаємо, це питання протезування, реабілітації, про що щойно говорив пан Віталій, це питання надання соціальних послуг. І тут мені дуже відгукнулася теза попередньої доповідачки про те, що якщо ми працюємо з реабілітацією ветерана, то ця робота має відбуватися... психологічна реабілітація обов'язково має відбуватися разом з членами родини.

Я нагадаю, що у нас є зараз вже затверджений стандарт соціальної послуги, соціальної адаптації для ветеранів війни та членів їхніх сімей, який ми вже почали реалізовувати в Полтавській, Черкаській, Вінницькій областях, охопили разом приблизно 900 осіб. Але ми вважаємо і переконані,

що нам потрібно масштабувати цей підхід по всіх наших громадах і ми над цим працюємо.

Крім того, ми працюємо над активним поширенням наших центрів життєстійкості, де окремий фокус робиться, власне, на роботу з ветеранами, їхніми родинами. Маємо 180 центрів життєстійкості, які вже запустили свою роботу, і там, власне, фокусом роботи є розв'язання сімейних проблем, якраз тих, про які говорила колега, що ветеран, проживаючий тривалий період часу у надзвичайно складних умовах, він має абсолютно інший порядок денний внутрішній, свої інші перелаштовані процеси і нам потрібно вчити родини знову бути разом.

Також опрацьовується питання втрати близької людини, що, очевидно, дуже важливо для родин захисників і захисниць. Працюємо з розгубленістю, панічними атаками, подоланням ПТСР. Працюємо навіть з такими темами, як підтримати чоловіка, ветерана, який став батьком, про те, як підтримувати своїх дітей. І, звичайно, працюємо з такими темами, як алкогольна, наркотична залежність.

Крім того, для нас дуже важливим напрямком є надання якісної соціальної підтримки. Але ми розуміємо, що соціальна підтримка має бути не декларативна. Якщо ми обіцяємо певну пільгу, то ми маємо точно її надати. І саме тому для нас важливо ось нова стратегія ветеранської політики, тому що ми маємо чесно проаналізувати, пропрацювати спільно на рівні уряду, народних депутатів і місцевих громад те, які інструменти підтримки, очевидно, потрібні, які інструменти не працюють, неживі і краще навіть їх не декларувати, тому що цим ми принижуємо гідність наших ветеранів, і також розуміти, що ресурси держави є обмеженими. І для нас є дуже важливо працювати адресно і з урахуванням потреб. Тобто спочатку має відбутися оцінка потреби ветерана і в рамках оцінки цієї потреби ми вже таргетовано для кожної родини надаємо відповідну допомогу. Ми також підтримуємо Міністерство ветеранів в тому, що пріоритетом є відновлення здоров'я наших

ветеранів, в тому числі там через реабілітацію і протезування там, де необхідно.

І ще одним напрямком, по якому ми працюємо, є пенсійне законодавство. На наш погляд, на сьогодні пенсійне законодавство є дуже несправедливим по відношенню до тих ветеранів, які є цивільними особами і повертаються з фронту, і буде з'ясовуватися, що підтримка наших цивільних осіб, які зараз мобілізовані, потім будуть демобілізуватися, суттєво відрізняються від підтримки тих осіб, які є кадровими співробітниками спеціальних органів.

Тому окремих фокус нашої діяльності сфокусовано на цьому: маємо відновити справедливість, маємо забезпечити гідний розмір пенсійного забезпечення. При тому так, щоб... і зробити це в спосіб, що держава справді зможе не тільки задекларувати, а в майбутньому це виплачувати і забезпечувати.

І ще один останній напрям, по якому у нас є, принаймні ми бачимо можливості для співпраці, це питання по допомозі по оренді житла. Ми зараз підготували як міністерство проект пілоту субсидій на оренду житла. Зараз цей пілот готується до розгляду на засіданні уряду. У нас перша категорія, на якій ми це пілотуємо, є внутрішньо переміщені особи. Але ми вважаємо, що цей інструмент може застосовуватися в тому числі чи першочергово для наших ветеранів. Тому тут будемо працювати спільно з Мінветом для того, щоби запуснути цей інструмент також для підтримки спроможності родин ВПО ветеранів орендувати житло.

На цьому далі не буду забирати ваш час. Дуже дякую за підняття цієї теми і за можливість виступити. Дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*

Прохання не відключатися, тому що ...*(Не чути)* блок, ми будемо спілкуватися з родинами загиблих захисників. На жаль, всі розповідають, що вже робиться, що треба зробити і, як завжди, у нас часу на це не вистачає,

тому ми трошки продовжимо наше засідання, довше ніж планувалися. Тому, будь ласка, щоб ви були на зв'язку і слухали ...*(Не чути)*

_____. Добре.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тут бачимо, що співпраця в центральних органах вона вже налагоджується. Я б не хотів би чути від вас, що Міністерство ветеранів дає вказівку, я думаю, вся співпраця, вона така повинна бути, і Міністерство ветеранів, вона від спільноти ветеранської, від членів сімей наших захисників, від членів сімей загиблих та інших сімей надає ту потребу, а Міністерство соціальної політики, та структура, яка більш спроможна надати і безпосередньо має у своїй структурі ті санаторії, ті підприємства, які забезпечать тим чи іншим, що необхідно нашому захиснику. То я думаю, Міністерство ветеранів повинно надавати ті заявки, контролювати їх виконання і в кінці кінців приходити до того, що ветеран і члени його родини повинні бути задоволені.

Я наполягав би, щоб ще міністерство ...

МАРЧАК Д.М. Я вибачаюся, але дякую, що ви мене поправили, я справді некоректно сформулювала. Я мала на увазі, що Міністерство ветеранів найкраще знає потреби ветеранів. І Міністерство ветеранів може нам допомагати таргетувати наші програми під ветеранів там, де це потрібно, в спосіб, в який потрібно. Дякую дуже за виправлення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І щодо забезпечення ...*(Не чути)* але, я думаю, санаторно-курортне лікування, ми повинні до нього повернутися. Ми можемо його назвати іншою назвою, але якраз в цьому закладена суть, коли ветеран разом з сім'єю, як тут було вже сказано, він повинен бути направлений, де він може відпочити, де він може поспілкуватися, розширити мережу закладів, виставивши їм певні чіткі умови, що в них повинно бути,

які фахівці, який склад матеріально-технічної бази. І тому тоді ми зможемо направляти якраз і посилювати психологічне забезпечення, фізичну реабілітацію, точніше даже не саму реабілітацію, а міжреабілітаційний період для того, щоб людина чітко могла підтримувати себе постійно на тому рівні, який йому забезпечила реабілітація. Я вам дякую.

Ми переходимо до більш, так сказати, тих питань, які будуть висловлювати представники громадських організацій. Зараз я хочу надати слово представнику "Благодійний фонд "Перемоги та відновлення" – Софілканич Віктор Васильович. Будь ласка, чітко по графікам виступу. І саме основний пул виступів це буде у нас, звісно, родини наших загиблих захисників, починаючи з Революції Гідності, АТО/ООС і повномасштабного вторгнення.

Так, будь ласка, Віктор Васильович.

СОФІЛКАНИЧ В.В. Вітаю всіх! Дякую всім присутнім онлайн і офлайн. Дякую організаторам. Прошу увімкнути презентацію.

Перше. Це, до речі, зараз повторюся після Софії, про те, що потрібно, ну, суспільство має зрозуміти і це треба донести суспільству, що військовослужбовці не лише на службі мають отримати підтримку, а і після. По-перше, це піднесе рівень, підніме рівень мобілізації і бойових дух самих військових.

Наступний слайд. Одна із наших там діяльностей останній час – це об'єднання організацій... єднання організацій, які зараз працюють з ветеранами, щоб це було не порізно, а було спільно. Тому що є дуже багато, ну, навіть в першу чергу це відносно малих, невеликих організацій, бо є дуже багато організацій місцевих по периферії, яких дії можуть принести дуже багато результату, але їх потрібно об'єднати. По-перше, це обмін досвідом, це обмін можливостями, допомагати один одному з грантами, тому що, якщо в одного є можливість отримати гранти міжнародні, значить, він може допомогти реалізувати їх іншим і меншим організаціям.

Наступний слайд. Ну, так як самі організації, які працюють з ветеранами, які працюють з родинами загиблих, з родинами ветеранів, насправді їх не так порівняно багато, як в загальному всіх є організацій в Україні. І якщо долучити ті організації, які займаються іншими напрямками, але більшість з них готові долучитися до діяльності і підтримки ветеранів, за рахунок цього може розширити і людський ресурс, який буде допомагати. Бо ми до кого не зверталися, наприклад, не знаю, там, можливо, це екологія, все одно вони готові допомагати ветеранам. І вони навіть самі починають свої проєкти запускати. Але це потрібно доносити, потрібно говорити про це. І навіть той же бізнес, який можна залучати в роботу з ветеранами, теж потрібно їм пояснити чим він може бути корисний. Бо часто бізнес сам не знає що він може принести. Тому що одраз всі розуміють: дайте гроші, Але крім грошей є дуже багато додаткових моментів, до речі, те, що ... *(Не чути)* сказав пан Руслан на рахунок допомоги менторської.

Ми зараз, наприклад, розробляємо курс, де хочемо зробити навчальні курси, які допоможуть ветерану після отримання гранту реалізувати їх, де буде менторська підтримка. Але знову ж таки це потрібно бізнесу, щоб бізнес розумів, що він має бути залучений. Це в першу чергу потрібно місцевій владі, яка має доносити цю інформацію до самого бізнесу, бо часто зараз з тим, з чим ми зіштовхуємось, це те, що ветеранський бізнес і бізнес військових, вони готові допомагати, інші бізнеси поки не зовсім націлені на це. Але, я думаю, що з часом вони теж зрозуміють, але знову ж таки це якщо правильно доносити цю інформацію.

Є одна із нових ідей – це створити громадські ...*(Не чути)* До речі, співпраця з медичними закладами, ну це ми коротко лише про те, що вже кілька разів чули проблему того, що, наприклад, військовий приходить в лікарню, в лікарні немає окремого там дня або часу для військового. Людина вже ходить, стоїть в черзі, йому незручно сказати, що як ветеран я маю прийти без черги. Тому для того, щоб це правильно функціонувало, краще зробити, як були пропозиції, щоб зробити це або в окремий час, або в

окремий день, щоб не було такого, людина ветеран, інвалід, він стоїть в черзі пів дня для того, щоб потрапити до якогось лікаря.

Те, що я розказав, бізнес є ключовим фактором в підтримці. Все ж таки залучати його потрібно. Доносити потрібно. Створювати бізнес-організації, це навіть ми зараз, як пропозиція не лише бізнес-асоціації, наприклад, а якісь спілки, куди можуть входити самі ФОП. Ну, взагалі в країні проблема з бізнес-організаціями, їх досить мало, тому що багато бізнесу, ну, там близько 4 мільйонів, якщо не помиляюсь, а в бізнес-асоціаціях зараз там близько 100 тисяч осіб, ну, 100 тисяч підприємців. Більшість підприємств – все-таки це ФОП. Вони не юридичні особи, не можуть входити... вони лише в спілки входити. Ну, розвиток ветеранський, він має дуже велику перспективу і дуже великий результат може принести.

Спільна робота, в принципі, я це вже сказав на початку, фактично це об'єднання організацій. Наступний слайд.

Зараз одна із ініціатив наших, яку ми створили – це відкритий форум "Єднання". Ми його назвали, тому що має бути відкрита можливість прийти на ці форуми. Це має бути залучення тих же малих, великих, середніх організацій, які можуть прийти, не лише благодійних і громадських, а і бізнес-організацій, бізнес, який може теж долучитися до цієї роботи, створення хабів громадських. Це ідея в тому, щоб було спілкування громади, цивільного населення з військовими. Тому що, як сказала теж Софія, що зараз є... Ну, Софія сказали про свої, а насправді це ми б хотіли сказати про те, що це взагалі між цивільними і військовими є дуже велика прірва, яку потрібно якось здолати... Насправді є таке, що навіть як куди піти чи як одягнутись, як прийти на той чи інший захід. Людина цивільна сто разів думає як це зробити. Навіть у мене така ситуація була, коли я знайомого ветеран питав, кажу, як краще на той захід піти, і це реальна досить велика проблема, яку потрібно вирішувати. А її вирішити можна лише за рахунок психологів, за рахунок спілкування, за рахунок прямої комунікації.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Віктор Васильович.

Бачите, я хотів відмітити, що профспілки, благодійні організації, громадські організації, вони також допомагають нашим захисникам і не тільки, як кажуть, порадою, але і готові як профспілки допомагати матеріально. Тому всі ці комунікації треба об'єднувати в рамках ветеранської політики для того, щоб і держава, і місцева влада, і певні структури допомагали нашому захиснику повернутися в цивільне життя. Це ми кажемо якраз про того захисника, як зазначила заступник міністра з соціальної політики, звичайні громадяни, які стали на захист Батьківщини. Це не кадровий військовий, це не доброволець, тому що я можу сказати, що, спілкуючись з сім'ями, особливо загиблих наших захисників, можна приблизно поділити сім'ї наших захисників на три категорії.

Перша категорія – це сім'я кадрового військового, яка, в принципі, ментально десь розуміла, що їх близька людина може стати на захист Батьківщини і загинути.

Сім'я добровольця – це значить в сім'ї говорилося про патріотизм, про захист Батьківщини, я думаю, Тамара Василівна згадає про це, тому що її близькі загинули, якраз добровільно які пішли на захист Батьківщини, інші сім'ї наших загиблих захисників, тому що також їхні близькі добровільно деякі пішли на захист Батьківщини, а деякі були військовослужбовцями, які проходили службу.

І третя категорія – це сім'ї наших мобілізованих захисників, захисники, які пішли, отримавши повістки, тому це третя категорія, які жили люди, які не планували йти на військову службу, навіть там десь не розуміли, що може початися війна, жили своїм мирним життям, але це все наші громадяни України, яким ми повинні віддати належне все від держави і від громади.

Тому ті моменти, коли приходить наш захисник навіть в лікарню, якщо створити там... один день для них, ми знову ж таки згрупуємо ветеранів в один день, вони прийдуть і знову будуть стояти в черзі, ми цим не вирішимо.

Може, як пропозиція прозвучала – це створити окреме віконце, куди може людина прийти і отримати позачергово той талон і лікар, коли людина підніметься до нього там в кабінет, буде знати, що поруч стоїть наш захисник, йому треба надати першочергово медичну послугу.

Зараз я хочу передати слово, так як я і казав, ми будемо йти від моменту Революції Гідності до моменту сьогоднішнього. Це жінка, яка постійно пропонує ті рішення для того, щоб змінити, вшанувати пам'ять наших захисників, починаючи з Революції Гідності.

Я вдячний їй, що вона готова приїхати навіть за сотні кілометрів для того, щоб розповісти про те, що суспільство повинно робити, про те, що повинна держава робити для того, щоб ми не забували подвиг наших захисників, починаючи з Майдану і до сьогоднішнього дня. Це голова громадської організації "Об'єднання родин "Небесної сотні" та активістів "Революції гідності", член Ради родин загиблих при Міністерстві у справах ветеранів Тамара Василівна Швець.

Тамара Василівна, 5 хвилин, як ми домовлялися.

ШВЕЦЬ Т.В. Не переживайте, буде довше.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я пропоную.

ШВЕЦЬ Т.В. Я постараюся. Найперше, я дякую за можливість бути присутньою серед всіх тут нас, тих, хто намагається відстояти достойні вчинки наших захисників, вшанувати їх і працюємо над ...*(Не чути)* змінами в нашому суспільстві. Мабуть і можливо, тільки з пам'яттю про минуле ми це всі маємо пам'ятати. Нагадаю, колись на Майдані ...*(Не чути)*, не на Майдані, а навіть ...*(Не чути)* які зробили ...*(Не чути)* затримали цього негідника, потримали 4 місяці в СІЗО і випустили. Я дякую тим, хто віднайшов його, поламав йому руки і поклав перед тими плитами. Це жорстоко, це, може, і неправильно, але це дієво. На днях я прочитала статтю, що його арештовано і

засуджено. Але пройшов дуже великий термін часу, непокаране зло відновлюється і множитья.

Колись ...*(Не чути)* після цих подій готувався закон і він пройшов ... *(Не чути)* про вшанування пам'яті, догляд за місцями поховань. І навіть там було дуже добре прописано про бережне ставлення до військової форми і відзнаки ... *(Не чути)* мій чоловік, у нього форма висіла вдома, друга на службі, ... *(Не чути)* ставлення до військових.

Сьогодні я вдячна тим військовим, хто залишився живим. Ви жива історія і тільки від вас залежить, наскільки буде патріотично виховані діти. Ви сьогодні носії тієї інформації, яка ніде не відображена, у нас немає часу ...*(Не чути)* На судах по Майдану в пориві емоцій поранені і ті, хто постраждали, розповідали такі події, які історики не враховують. На сьогодні історики і науковці перекрутили вже історію Майдану, на другий, третій рік вже перекрутили. Тому наскільки буде перекручена історія сьогодні... пані Наталія ...*(Не чути)*, пані Аліна теж знає події, які відбувались. Ми знаємо із розповіді наших рідних і близьких.

Всі пам'ятають ніч з 18 на 19 лютого, її називали ніч апокаліпсису. Аби в ту ніч не встояв Майдан, народ, росіяни переодягнені ... *(Не чути)* столиці України поруч з Банковою ... *(Не чути)* Ми це повинні всі пам'ятати, війна почалася в листопаді 2013 року ...*(Не чути)* органах з'ясовано, озвучено, була завезена зброя, яка заборонена до використання. Майданівці до сих пір помирають, у них розпадається печінка, селезінка, легені, мізки плавляться.

І щоб ви розуміли, зараз в лікарні, ми вже третій рік відвідуємо, є поранені ...*(Не чути)*, які не підлягають лікуванню ...*(Не чути)* Тому ми не знаємо, чим були отруєні ті снаряди, які зараз летять на наших військових, які ...*(Не чути)* вражені. Це дуже складно. І нам дійсно, ми маємо вболівати за тих хлопці, які ...*(Не чути)* Вони різні. Але вони не хочуть спілкуватися з психологами ...*(Не чути)* Психолог – це особлива людина.

Я теж маю травму протез ...*(Не чути)*, тому в мене є, як мені казали, рівний йде до рівного, тому слідкуємо ...*(Не чути)* В мене було спілкування

з майданівськими психологами, потім ще ...*(Не чути)* курси ходила до психологів. Не підходило мені. Я просила Мінветеранів ...*(Не чути)* і так збиратися. Я просила працювати з родинами, треба, починаючи з того моменту, коли військовий пішов на службу, на війну. Їх треба готувати не тільки до зустрічі його, а і до спілкування по телефону. Тому що кожне слово, сказане необережно, не завжди родинами, членами родин не сприймається так, як це потрібно. Дуже багато сімей розпадається. Не просто розпадається, це йде руйнування соціуму і травмуються діти, шукають... *(Не чути)* моменти.

Я дитина наслідків Другої світової війни. У мене батько був ... *(Не чути)* травма, да? ...*(Не чути)* травма. В нього це проявлялося в дуже великими моментами агресії ... *(Не чути)* моментами. Мама вийшла другий раз заміж, вітчим теж пройшов Другу світову війну і коли йому варто було ... *(Не чути)*, там трошечки в нього проявлялася агресія, він не міг це ... *(Не чути)*, це дуже страшне явище. І з дитинства я це розумію. І коли ми спілкуємося, в лікарні прийшлося там двічі спілкуватися, в них агресія, агресія до чоловіків, адже ті всі поховалися ... *(Не чути)* летіло все, ... *(Не чути)* і телефон, і все, що під руку попадає. І, ну, така я дівчинка ... *(Не чути)* я його відтіснила від того всього, заштовхала, так гарненько між ліжками, ми з ним поспілкувалися, но прийшлося перейти на емоції, тільки тоді він зупинився, тобто рівний рівного розуміє.

Тепер щодо Небесної Сотні, будь ласка, на сьогодні в трьох законах пенсійних визначення щодо загиблих під час акції мирного протесту прописано по-різному: загиблі під час акції мирного протесту, загиблі під час супротиву владі Януковича, загиблі під час подій з 21 січня по 21 лютого. Це в державі, яка розвивається, в державі, в якій має сформуватися одна термінологія і одне визначення, визначення людей, які віддали своє життя, які без зброї відстояли це життя.

Наразі записано в законі, що ...*(Не чути)* дякуючи міністру ...*(Не чути)* я не знаю, може у когось будуть різні думки, але дякуючи йому, Революція

Гідності отримала історичне значення. Вона визнана як історична подія. На сьогодні поранені і потерпілі під час Революції Гідності. Але Небесна Сотня – особи, які загинули. Тому велике прохання, будь ласка, я хочу, щоб ви поважали себе, панове депутати, щоб ви стали мудрішими ...*(Не чути)* Ваша мудрість на сьогодні в усьому світі проявиться повагою ...*(Не чути)* Небесна Сотня має бути загиблі під час Революції Гідності. Дуже велике прохання.

Тут говорили щодо держави, держава - це загальне поняття, в цій державі працюють люди. Люди всі різні, люди відповідальні і невідповідальні. На жаль, на сьогодні дуже багато невідповідальних. І страждають від того, страждаємо ... *(Не чути)* Тому що, коли після Революції Гідності ми звертались із запитаннями, нам казали, у нас на вас немає часу, зараз почалася війна. Так само страждають тепер родини загиблих з 2014 року по 2022-й, на нас тепер немає часу, тому що зараз повномасштабна війна.

До речі, сьогодні було озвучено, війна з 2022 року. Війна з 2014 року, запам'ятайте, будь ласка. Весь світ має розуміти і пам'ятати: війна почалася з 2014 року.

(Загальна дискусія)

Так і у нас...

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хвилинка, Тамара Василівна. Дякую.

ШВЕЦЬ Т.В. Відвідування госпіталів. В госпіталі нас не пускають. А яка у них зараз обмежена кількість утримання, було по 60 чоловік, а тепер по 10, по 8 чоловік. Вони дуже чекають нас. Ми не волонтери, ми добродії і благодійники. Ми їм несемо частинку своєї любові і добра, і ми є перші, хто з ними зустрічається як соціум. Вони з нами і до нас ідуть в соціум.

Психологічна реабілітація, це я сказала.

Протезування може бути тільки в комплексі з лікуванням. Тому що немає тих протезів, от зараз виписують хлопців десять діб і їх намагаються виписати кудись. Реабілітаційні центри не можуть бути без койко-місць. Тому що із села зараз більшість ветеранів ...*(Не чути)* вони не можуть добратися, у них немає машин, у них немає фізичного здоров'я доїхати, добратися.

В нашій державі, це було і при радянській владі, але нас, сім'ї загиблих Київської області, реабілітували на базі санаторію "Жовтень". Там колись, якщо ви чули, ...*(Не чути)* весь світ на возику. Під них створений реабілітаційний центр для спинальників. Інсультиків лікували. Але от у нас майже в усіх областях України були санаторії для спинальників, опорно-рухового апарату і для внутрішніх органів. Тому що зараз дуже багато поранених із внутрішніми органами. Куди подівались ті санаторії? У них були навики. Там же медперсонал, в якого є навики спілкування, лікування хворих ...*(Не чути)* А тепер вони травмовані. Вони травмовані, але залишилися. Були купальні, були соляні кімнати, були тренажери. Ми ...*(Не чути)* який у нас з 13-го року був прикутий до ліжка, ми його вчили рухатися простиратлом звичайним, тоді реабілітованим не було таких тренажерних залів. Реабілітологи вчили рідних елементарно вдома опікуватись: вставати, сидати, все вчили робити. Зараз цьому не вчать, реабілітологи не вміють. Реабілітолог прийшов... *(Не чути)* розробляти після операції ніжку – і зламав кістку, яка почала зростатися. Послухайте, це жах. Це тільки тому, що я маю можливість спілкуватися з генеральним директором лікарні, заступником, то я могла поскаржитись, ну як, не поскаржитись, а попросити за додаткову якусь трішки допомогу, якісь моменти. Важко про це говорити. Але при кожній лікарні зараз є реабілітологи. Це елементарно, що може бути. Син лежав у лікарні, до нього кожен день приходив реабілітолог, кожен день приходив масажист. Для них реабілітаційні центри найкращі - водні процедури, без контакту з людиною: гідромасажі, ванни, ще якісь водні

процедури. Це дуже важливо, це необхідно, безконтактний масаж... *(Не чути)* Всі відновлювались безконтактним масажем.

Людина несе інформацію. За день масажист мінімум опікується 10 хворими: одному – віддає енергію... *(Не чути)* забрали. Він на когось скинути. Ми маємо це розуміти. Енергетика – це складна і дуже потрібна в розумінні спілкування.

Добре, може, я по ходу, щоб... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да.

ШВЕЦЬ Т.В. Я вам щиро дякую за те, що я мала можливість бути серед вас.

ГОЛОВУЮЧИЙ. ... *(Не чути)* ми запрошували, і як голова підкомітету з питань соціального захисту, прав ветеранів... *(Не чути)* на всі наші кругли столи... *(Не чути)* комітетські слухання, і взагалі на... *(Не чути)*

Я ще хотів би слово надати члену громадської організації "Об'єднання родин Захисників України" Вадиму Олександровичу Мазніченку. Вадим Олександрович, скажіть, будь ласка, декілька слів, чому, тому що ви безпосередньо та людина, яка відчула на собі, як кажуть, всі тяготи і труднощі війни, ви отримали ...*(Не чути)* ампутації. І зараз ви безпосередньо можете розказати, як з цим жити і що треба для цього зробити і змінити в нашому суспільстві.

В першу чергу я хотів би... обґрунтували, якщо можна так сказати, відношення громадян до цього. Чому? Тому що без підтримки суспільства ми нікуди не зможемо рушити і це дуже важливо. І, звісно, це ми можемо відчуті в громадському транспорті, в лікарнях, в магазинах, де завгодно, там де перебуває наш захисник і родина нашого захисника.

МАЗНІЧЕНКО В.О. Правильно ви сказали, суспільство та органи місцевого самоврядування. Тому що я вам скажу, я ветеран з 2014 року, вже 10 років, і все, що сьогодні було обговорено, я це вже пережив. І зараз переживаю, тому що, знаєте, зараз кажуть, краще пізно, чим ніколи.

До повномасштабного 2022 року, ветераном, був ветераном, але такої як зараз я спостерігаю, великої активності на місцях та у Верховній Раді, робиться дуже багато проектів для ветеранів і це круто.

Ви знаєте, що протезування, реабілітація, стаціонар, де може перебувати ветеран, я з 2014 року майже 2 роки був на реабілітації - це Харківський інститут протезування і після того ...*(Не чути)* був в Америці 11 місяців. Коли я повернувся в 2016 році, я повернувся, я хотів повернутися, у мене була можливість залишитися в Америці, але я приїхав сюди з ціллю щось змінити та докласти максимум зусиль, щоб допомагати іншим ветеранам.

Я що робив? Це був перший марафон, де я пробіг 10 кілометрів на біговому протезі, ...*(Не чути)* з іншими... марафону. Була постанова... міністра про спортивне протезування, на нижче відповідно процедурі... *(Не чути)*. Тільки в 15-му році я намагався потрапити в Черкаську обласну раду як депутат, але не вийшло. В мене дві причини там було.

Перше: дуже мала кількість людей, вони не проголосували, з 5 тисяч домів, які прийшли, лише 500 людей проголосувало, да. І я не був у списках прохідних теж. З того часу, зрозуміло, я переймався Черкасами і нашим реабілітаційним центром за напрямком. Зараз я чую, що дуже ним зараз займаюся, що там буде все ж таки стаціонар, де хлопці, які будуть прийматися з черкаських обласних лікарень, вони вже зможуть не їхати у Львів на протезування, а залишатися тут, в Черкасах, будуть отримувати протези та, можливо, і надалі залишатися тут. Тому що ветеран, він мігрує, тому що, ну, не приймаємо, залежно з проблеми... *(Не чути)*... там, де є стаціонар, там, де він може перебувати, реабілітуватися, отримувати протези.

Деякі там і залишаються. Хотілося б, щоб, звичайно, у нас залишалися тут у Черкасах хлопці.

Зараз дуже багато черкащан ветеранів, з якими я спілкуюся, вони деякі за кордоном, деякі з них корсунські хлопці, я знаю, вони поїхали на реабілітацію, на протезування у Львів і там залишилися.

Тому це класно, що буде в нас тут, можливо, ці зміни, це спосіб їм залишатися тут, протезуватись якраз... *(Не чути)*...та намагатися... *(Не чути)*... далі, продовжувати йти далі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Вадим.

Дійсно, ми повинні розуміти, що ...*(Не чути)* наших фахівців повинні створити рівні можливості в кожному пункті України щодо протезування, щодо лікування, щодо реабілітації і взагалі для існування в державі для того, щоб кожний захисник, який повернеться і, звісно, всі наші захисники повинні і зможуть врегульовувати Україну в подальшому. Ми також не повинні забувати тих, хлопців, які отримали такі поранення і не можуть самі себе обслуговувати. Ми також повинні це розуміти, допомагати цим сім'ям, які опікуються ними, створювати належне місце їхнього перебування, якщо вони туди приїжджають. Я думаю, Міністерство ветеранів вони над цим питанням працюють і як там буде в подальшому називатися ця програма ми не знаємо, можна буде по створенню ветеранських будинків, де зможуть перебувати ветерани за своїм бажанням або за порадою лікаря, який надасть фахову підтримку і поради там перебувати.

Том, у нас жаль, ми маємо ці проблеми в подальшому будемо працювати над цим, я думаю в кожній області також ці питання пропрацьовують, спілкуючись з керівництвом області ми говорили в цьому напрямку. Зараз з нами також присутні сім'ї загиблих наших захисників. Це Ірина Володимирівна Міхнюк, це Свінціцька Людмила Миколаївна, Харченко Наталія Олексіївна. Я думаю, ви оберіть послідовність як ви будете виступати, і ваші виступи, якщо можна їх там об'єднати, вони якісь такі

виступи і вони вдячні. І, звісно, після вашого виступу ми будемо задавати питання... Руслану Вікторовичу як представнику Міністерства ветеранів. Я бачу, що Марчак Дарія Миколаївна також з нами, і інші представники. Будь ласка.

_____. По-перше, дякую за запрошення. Я ...*(Не чути)* просила роздрукувати текст, і я його не зробила, я буду з телефону. Дуже багато напрацювань, зобов'язуюсь на протязі трьох днів робочих всю інформацію надіслати вам. Працюю теж з юристами, з адвокатами і багато зацікавлених людей, які *(Не чути)* підтримують наші родини.

Дивно зараз я почула інформацію від пана Руслана, що наша держава не признала, що у нас війна триває з 14-го року.

_____. Я ж задав питання, хто сказав, що у нас війна...

_____. Хто сказав?

_____. Я задав питання: хто таке сказав?

_____. Добре. 20 лютого 2014 року Російська Федерація вступила війну проти держави Україна шляхом початку збройного захоплення інфраструктури на території України, на Кримському півострові, його окупації та вторгнення через подальшу незаконну анексію і далі була анексія на сході. Почалася війна на сході. В той час був об'явлений особливий стан у нашій країні, там, де загинула моя дитина в 14-му році в Іловайську, там тоді був надзвичайний стан. Військового, воєнного стану не було. Війна триває в нашій країні з 2014 року. І коли до нас приїжджають іноземні гості, всіх ведуть до Стіни пам'яті, до наших дітей. Це саме масштабне признание того, що війна у нас триває з 14-го року.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наталія, я вважаю, що ми можемо цитувати там певні документи, читати і обурюватися, але якщо ми в суспільстві будемо розуміти, за що ми воюємо і скільки ми воюємо, це перше, що нам треба зробити в суспільстві. Тоді ми визнаємо своїх ветеранів, хоч і з 91-го року, які стояли за незалежність України...

ХАРЧЕНКО Н.О. Ви дуже добре знаєте, всі ознайомлені з *(Не чути)* питаннями. Далі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. ... війна йде 10 років і ми *(Не чути)* пропагувати, що, дійсно, вона почалася з моменту революції, коли там загинули перші наші захисники, які потім пішли добровольцями воювати. І ми повинні сказати, що війна почалася з того моменту. І я думаю, що просто ви неправильно почули... *(Не чути)* задав питання, хто це сказав, що не з 14-го року? Тому...

_____. Враховуючи, що я приймав участь в бойових діях..
(Не чути)

ХАРЧЕНКО Н.О. Пане Руслане, я почула від вас, що ви сказали, що держава так не думає.

_____. *(Не чути)* сказали, що з 22-го року... *(Не чути)*

ХАРЧЕНКО Н.О. А, з 22-го. Все, вибачте. Вибачте. Вибачте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте до питань щодо ветеранської політики і підтримки сімей загиблих (померлих).

ХАРЧЕНКО Н.О. Наші родини, починаючи з 14-го року, потребують єдине – соціального захисту з родинами з початку повномасштабного. І ви це знаєте, болюче питання, яке ми не знаємо, на якому етапі і як воно вообщє буде відбуватись, розумієте. Якщо нам хтось каже, що десь колись, нас це не влаштовує. Це по-перше.

Багато листів ми написали на Пенсійний фонд, там була, відповідь була... Да, до речі, Мінвет признав дискримінацію, дискримінацію признали по нашим листам, що існує дискримінація і несправедливе відношення до родин з 14-го по 22-й рік. І Пенсійний фонд дає відповіді нам в листах, що зараз проводиться пенсійна реформа. Питання до Дарії Миколаївни: до якого терміну вона ще буде тривати, ця реформа, і коли вже родини відчують справедливе відношення до наших родин по нарахуванню пенсії? Це перше питання.

На ветеранському форумі 22 серпня я почула від Міністерства ветеранів, що представники Міністерства ветеранів сказали, що вони дуже заборгували нашим родинам. Пане Руслане, я хочу вас запитати: як ви нам будете виплачувати заборгованість? Ви озвучили, що не ви нам заборгували, як ви будете нам виплачувати?

Дякую.

_____. Давайте з мене почнемо. Наталія Олексіївна, ви мене дуже добре знаєте... *(Не чути)* ми з вами спілкуємось і особисто, і професійно, і як завгодно... *(Не чути)* і так само про те, що я заступник Міністра у справах ветеранів. Міністерство щось визнало, хтось з міністерства щось сказав. Міністерство ось перед вами сидить і я офіційний представник, призначений урядом і так далі.

Перше питання. В тому проекті із пакету чотирьох законопроектів, які на сьогоднішній день для нас стратегічно важливі, про які я зазначив на початку свого виступу, ми пропонуватимемо у визначені статусу ветерана війни – ветеран російсько-української війни. І цей законопроект

охоплюватиме всіх, хто приймав участь в бойових діях з 14-го року. Це така юридична редакція. Тому це відповідь на будь-які дискусії, тлумачення, рівнозначення і так далі. І ви знаєте, що ми були безпосередньо авторами спільно з комітетом на початку повномасштабного вторгнення про визнання і створення в державі окремого статусу – член сім'ї загиблого захисника (захисниці) України. Не хтось там третій, сторонній... *(Не чути)* в бронежилеті з комітетами...

_____. *(Не чути)*

_____. Я вам зараз скажу про те, що ми законом визнали в державі статус. А те, як конкретна людина здобувала щось і так далі, і хто як приймав участь в бойових діях, це точно не питання, визначене законом.

_____. *(Не чути)*

_____. Несправедливі відношення, тому що ми визнали і закон прийняли.

_____. *(Не чути)*

_____. Я пропоную якісь особисті питання ми окремо проговоримо. Це перше.

Друге питання з приводу всіх питань, які пов'язані з різницею у виплаті одноразової грошової допомоги. Це питання, яке ми постійно з вами обговорюємо і так далі, і на сьогоднішній день у нас немає визначеності в плані джерел покриття видатків для реалізації даного законопроекту. У зв'язку з цим як тільки у нас буде розуміння, коли у нас буде розуміння щодо активності бойових дій і розуміння наскільки можливо з нашої сторони отримання, наприклад, репарацій або замороження певних рахунків

Російської Федерації, або інших джерел, які дозволять покрити відповідні видатки, рівно тоді буде прийняте конкретне рішення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*

_____ . *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вона написала, що зараз вона підключилася до урядового Zoom, вона... *(Не чути)*

_____ . Доброго всім дня. Водночас хочу сказати, що попри все ми рухаємося вперед, тому що ми десь маленькими кроками, але ми рухаємося наполегливо, щось у нас виходить здолати вчасно, швидше, щось у нас, навпаки, трошки затримується завдяки певним питанням. *(Не чути)*... 15-го року і будучи головою Ради родин загиблих першого скликання протягом 5 років, нам все ж таки деякі моменти і питання вдалося вирішити і на законодавчому рівні, і завдяки... я, це моя точка зору, і моєї команди... *(Не чути)* цій раді першого скликання нас залучили, нас стали запрошувати до усіх круглих столів, до обговорення і запрошувати до обговорення на законодавчому рівні і ЗМІ.

Я дякую, що прислухалися до попередніх наших засідань, де ми озвучували розширити набуття грантів для родин загиблих. Але водночас на попередньому засіданні, яке відбулося в Борисполі виключно по питанню членів родин загиблих, вони зробили зауваження, що у ветерана є не тільки дружина або якщо це ветеранка, то це її чоловік, і по-друге, є діти, якщо б був живий тато, він... *(Не чути)* для того, щоб дитина розвивалася. Щоб в цю програму додали дітей, які отримали освіту, і на сьогодні, наприклад, моїй доньці 21 рік, вона вчиться в певному закладі на магістра. Єдине проблемне питання, сказала, мама, нам дуже важко влаштуватися на роботу, тому що у нас немає досвіду. Але так як вона людина творча, вона написала ...*(Не*

чути) через ветерана, вони співпрацюють з ветераном, це ...*(Не чути)* вони будуть розробляти програми через певні структури. Але водночас, якщо наші діти спроможні на ці речі, то вони можуть і самостійно це робити і розвиватися в ...*(Не чути)* напрямку. То, будь ласка, додайте ініціативу, щоби були ...*(Не чути)*

Прохання моїх колег внести і я дуже дякую... Мене порадували сьогодні, ну чесно. Мене порадував пан Руслан, мене порадував Олександр Порхун, Дарія Миколаївна, ну чесно. Я як людина вже десятий рік працюю і деякі нюанси, я ...*(Не чути)* Вже не говорячи про Анатолія Дмитровича ...*(Не чути)*, знаю, які перешкоди ви проходите.

Тому звертаю увагу щодо паліативної, ...*(Не чути)* паліативної медицини, от мої колеги написали, для непрацездатних родин, членів родин загиблих. Що стосується медицини, ми говорили, ми всі працюємо і проходимо лікування і також обстеження через НСЗУ. Бо тут як би таке зауваження, що все ж таки ми маємо десь пріоритет, згідно діючого закону на сьогодні, щоб нам коли там лікарі виписують направлення, щоб це було не за місяць, не через місяць, а дуже в короткі терміни, оце у нас проблема.

Наприклад, коли є захворювання і дуже швидко треба ...*(Не чути)*, то коли це обстеження затягується на декілька місяців, то ви розумієте, що це захворювання може мати, які наслідки. Тому все-таки визначити родину загиблого в такому напрямку, ну вже не говорячи про ветеранів, це також пріоритетність, коли іде заключення і набуття певного діагнозу.

Ну все ж таки хочеться звичайно підтримати Наталію Олексіївну, яка говорить, що в пенсійному... *(Не чути)* наших органів продовжують плодити судові справи. Це дуже важко психологічно, хтось може, хтось не може це робити. Хтось спроможний оплатити адвоката, хтось не може це зробити. І все ж таки це проблема нарахування пенсії і її складових. І в цьому є проблемне питання... *(Не чути)*

І ще хотіла би звернути увагу на ментальне здоров'я і фізичне здоров'я. У нас є центри... *(Не чути)* стійкості, але ми спостерігаємо те, що на заходи

запрошуються ветерани і родини загиблих. Психологічно трішки важкувато... *(Не чути)* от в таких заходах, от в таких заходах, я не говорю про заходи вшанування пам'яті, це різні моменти. Але коли пропрацьовується ветеран і його родина, тут же сидить родина загиблого... Ні, це не про Черкаси зараз. Але є такі моменти, які ми спостерігаємо у загальному. Коли йде про ментальне здоров'я, роз'єднати родини загиблих, і навіть роз'єднати категорію періоду АТО/ООС і періоду повномасштабного. Я сама... *(Не чути)* стикаюся з тим, коли у мене вже пройшла певна стадія проживання, але трішки залишилося, і я хочу закрити цей гештальт свій, і заходжу в групу, яка... *(Не чути)* повномасштабне вторгнення, у мене відкат назад. Тут трішки треба попрацювати. І якщо ці моменти є, то треба акцентувати на цьому.

Звичайно, мені хотілось би послухати родини загиблих Черкащини, тому що... *(Не чути)* Коли вони говорять на цих там засіданнях, ну, це останній... *(Не чути)* стільки говорите, і про це постійно наголошуємо. Моя точка зору, моя позиція така: що якщо є проблема, до моменту її вирішення ми маємо говорити постійно, всюди і завжди. Слухають, не слухають, дослуховуються, не дослуховуються, але ми маємо про це говорити і наголошувати. ... *(Не чути)* така позиція. Вибачте, але ж ми хочемо ...*(Не чути)*

_____. Звичайно, малоінформованість. Про всі заходи, які відбуваються на містах, ми не маємо змоги навіть вчасно долучитися, бо не знаємо коли і що відбувається. Тому от такі є моменти і зауваження. Я, звичайно, розумію, що попередні засідання відбулося недавно, і наші там пропозиції, які ми тоді ще озвучували, мають певний час для реалізації.

ГОЛОВУЮЧИЙ. ...*(Не чути)* ми ж з вами працюємо, і ви є помічником *(Не чути)* тому що ви представляли Міністерство ветеранів ...*(Не чути)* родин загиблих, цю тему знаєте глибоко і з тим, як кажуть,

досвідом. Тому мені як народному депутату, який очолює підкомітет соціального захисту ветеранів, потрібно ...*(Не чути)* і, звісно, ми готові тут слухати всіх представників родин загиблих і розуміти, що ми повинні зробити. Для того, щоб правильно все вибудувати, ми повинні осучаснити наше законодавство.

Ми багато років говоримо про те, що це треба зробити, але йдемо такими невеликими кроками. Але, дійсно, я хочу сказати, що рухаємося, законодавство щодо захисту наших військовослужбовців ...*(Не чути)* Щодо ветерана з'явився Закон про статус ветерана і соціальний захист його, які були прописані 92-й рік, 93-й. Ми розуміємо, що спроможність держави у той період була інша, ветеран сприймався по-іншому. А зараз я хочу ще раз наголосити, що наш ветеран, можна сказати, має подвійний статус: ветеран – ветеран – ветеран – переміщена особа. Ветеран – ветеран – *(Не чути)* внутрішньо переміщена особа. Хай це невелика кількість, але це наш громадян України, якого ми повинні забезпечити, якого ми повинні підтримувати і, звісно, його родину і родину в усіх статусах, яку родина вела. Але ми ...*(Не чути)* правильно зробити. І як я вам з початку нашого засідання говорив про те, що ми повинні розуміти, що після нашої перемоги держава, яка була до повномасштабної агресії, і навіть починаючи з 2014 року, такою вона вже ніколи не буде. Ми зараз існуємо завдяки допомозі наших партнерів з-за кордону, і більшість виплат, які здійснює держава, це за рахунок наших партнерів. Ми це повинні визнати. І тому наша ветеранська політика, і ту стратегію, яку задачу Президент України Володимир Зеленський, і те, що робить перша леді, щодо осіб з інвалідністю, ми повинні це все окреслити і зрозуміти ті фінанси, які спроможна держава виділити, ми повинні чітко направляти. Ми їх не повинні розпорошувати, і надати якраз ветерану ту, як кажуть, вудочку, для того щоб він ловив ту рибу в житті, а не забезпечувати його рибою, і щоб ті особи, які отримують підтримку держави, таким чи іншим чином не реалізували себе. Ми повинні всім надати умови для своєї реалізації через Державну службу зайнятості. Я дякую черкаському

відділенню, безпосередньо яке... ну, відділення йде назустріч, не чекає, коли до нього придуть. Воно йде назустріч до нашого громадянина України, особливо до захисника і захисниці, до членів їх родин. Від них буде пропозиція, від них ми чекаємо також і напрацювання тих кейсів, щоб показати, як це треба робити. Ну, і на ті питання, які ми зараз задали, я думаю, що Руслан Вікторович декілька слів скаже, якщо поки немає від пані Марчак ніякого зворотного зв'язку, поки вона зайнята.

Будь ласка.

ПРИХОДЬКО Р.В. Дякую, Анатолій Дмитрович.

Ну, Ірина Володимирівна, скажу вам, що не кожний може задати такі прикладні питання, з приводу, там, підходів до родин, які АТО/ООС і так далі, але насправді це максимально глибокі питання, які ви підняли. Вони пов'язані з тим, що, на жаль, існуюча система у нас сформувала якийсь тип очікування статусу. По типу, коли людина є учасник бойових дій, а може бути і одночасно членом сім'ї загиблого, і ще внутрішньо переміщеною особою, а ще у нього багато дітей. І неважливо, різні соціальні ролі і статуси, і людина каже: мені положено, мені положено. І це формує певного очікування, бо держава щось там наобіцяла і неважливо чи воно, дійсно, потрібно людині. Тому відповідно і у зв'язку з цим можуть виникати такі ситуації, коли люди починають: ні, зачекайте, у мене такий статус, у мене такий статус.

Насправді ми закладаємо одну з основних змін в діючій системі – це відповідно те, що держава має забезпечити вашу потребу і не важливо, яка назва подій або юридичний період був, якщо у вас виникла така потреба і ви член сім'ї загиблого захисника для нас є неприциповим абсолютно. Або ж так само із учасниками бойових дій і так далі. І ключовим є перший період, коли людина набуває, у неї змінюються життєві обставини, вона набуває свого юридичного статусу. І це перша соціальна підтримка і в подальшому, умовно, держава вживе всіх необхідних заходів з метою того, щоб, умовно,

на прикладі ветерана він був відновлений і обняв своє місце в суспільстві, мав гідну достойну справу або власну зайнятість і міг сам допомогти державі, а не потребувати допомоги від держави, да. Але натомість що з ним відбувається в подальшому, держава все одно має протягом життя підставити плече, підстрахувати, бо людина є ветераном війни, і так далі.

Тобто ключова задача зробити таку модель, яка дасть можливість для держави цінувати ветерана, і це ключова цінність протягом всього життя. І не заважаючи чи він ВПО, чи не ВПО, якщо у людини є певна потреба, то яка різниця яка у неї назва статусу і так далі, а не формувати: назва статусу і людина може бути мільйонером і їй не потрібна пільга на ЖКП, і вона не піде просити пільгу, бо їй по статусу положено. Тому така от модель, дійсно, потребує максимального акценту і ми над цим працюємо. І я дуже радію тому, що у нас на сьогоднішній день є максимальний діалог і конструктив Міністерством соцполітики. Адже тут ці погляди наші на врегулювання оцих-от потреб, дійсно, реальні, бо політика має бути реалістична, вона має досягати конкретної мети і цілі, і всі заходи, які ми вживаємо, вони мають бути не безтолковими, вони мають конкретно змінювати стан людини в залежності від її потреби.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Як ви і просили, у нас є представник Черкащини Олена Герасимівна Ложешнікова, голова громадської організація "Дружини загиблих Черкащини". Будь ласка, до слова.

ЛОЖЕШНІКОВА О.Г. *(Не чути)*

В ці дві організації входять родини загиблих і родини ...*(Не чути)* На сьогоднішній день, як я вважаю, ...*(Не чути)* громадських організацій... *(Не чути)* родин загиблих... *(Не чути)* Але я хочу сказати, що ... *(Не чути)* Так само хочу сказати, що на місцевому рівні ... *(Не чути)* керівництво міста...

(Не чути) допомагати іншим родинам і на сторону ...*(Не чути)* для рідних можуть звертатися ...*(Не чути)*.

Ще хочу сказати, що працюючи з родинами, вже 9 років ...*(Не чути)* я можу сказати, ...*(Не чути)* Мушу сказати таким чином, що ...*(Не чути)*, на жаль... Дійсно родини ...*(Не чути)*

Першого періоду російсько-української війни і зараз в повномасштабному вторгненні, ...*(Не чути)* Я це можу підтвердили і ...*(Не чути)*. Але ж працюючи ...*(Не чути)* ми робимо це таким чином, коли не ...*(Не чути)* повномасштабного вторгнення...

Єдине, що ми працюючи до війни, із ...*(Не чути)* На зустрічах з родинами, які втратили ...*(Не чути)* Ми також маємо комунікацію дуже гарну із нашими ...*(Не чути)*, наші родини саме в ...*(Не чути)* Але ж ми комунікуємо з нашим Свято-Троїцьким собором, ... *(Не чути)* з нашими військовими капеланами. Ми використовуємо приміщення, де вони... *(Не чути)* у Свято-Троїцькому соборі і там ми можемо ... *(Не чути)*

Ми там дуже часто відмічаємо ... *(Не чути)* ... у нас великі збори бувають... *(Не чути)* ... по різних ... *(Не чути)* У нас запроваджено ... *(Не чути)* ... дуже велика кількість наших родин отримали цю нагороду. Ці нагороди ... *(Не чути)* ... йде одноразова *(Не чути)*

Міська влада, в усіх бюджети різні, наш обласний центр має більший бюджет і він може більше допомагати ніж територіальні громади, але ж це я теж знаю, що дуже проводиться велика робота, *(Не чути)* ... щоби кожна територіальна громада все ж таки посилила допомогу родинам загиблих *(Не чути)* Черкаси... *(Не чути)* з нас можна брати приклад *(Не чути)* шість з половиною тисяч гривень. .. *(Не чути)* програма закінчується, будемо надіятись, що наші депутати... *(Не чути)*

Ще у нас дуже гарна ... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*

_____. ...*(Не чути)* За кладовище я говорю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*

_____. У нас місце поховання визначене ...*(Не чути)* і дуже гарна алея ...*(Не чути)*, і ми дуже гарно його ... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

_____. Дякую, Анатолію Дмитровичу. ...*(Не чути)*

Дивіться, я вислухав ваш виступ, дякую за нього і дякую за вашу активність, і дякую за все. У мене єдине ...*(Не чути)* питання, от досить багато опцій, про які ви зазначили, в позитивному ...*(Не чути)* про те, що є комунікація, про те, що є алея, є програми, ну по суті, все є. Але починаєте ви виступ з того, що говорите, я дійсно відчуваю дискримінацію, але ж діалог є.

От ви проживаєте в громаді в певній, яка знаходиться в певній області, ви спілкуєтеся з керівником громади, з керівником області, з усіма посадовими особами, можете користуватися всіма можливостями, які є як в громаді, так і в області. От питання, в чому ви відчуваєте дискримінацію? Щоб я розумів.

_____. *(Не чути)*

_____. Ви ж самі ...*(Не чути)*

_____. *(Не чути)*

_____. Ну просто тут тоді ви скажете, що вам недостатній розгляд ...*(Не чути)* з різницею в розгляді ... *(Не чути)* Ми не дискримінуємо жодним чином, ні на рівні центральної, ні обласної, ні...

_____ . Ми вас дуже поважаємо.

_____ . Тому хочу зрозуміти для себе, якщо питання в УБД, то це, і треба ж відверто говорити, дивіться, ми не згоді ...*(Не чути)* не сперечаємося. Можливо, є якась інша дискримінація. Ну, от дивіться...

_____ . Це важливо. Це питання таке, знаєте... Ми не говоримо про те, що це не вірно зараз, ми говоримо, що це дуже вірно. Ми говоримо про те, що ...*(Не чути)* а все дуже дорого. І у нас немає такої ...*(Не чути)* вона ж не працює, що ми можемо безкоштовно надавати ...*(Не чути)*

_____ . *(Не чути)*

_____ . Що?

_____ . Відмовляються ...*(Не чути)* заклади якісь?

_____ . *(Не чути)*

_____ . Дивіться, я з практики дивлюсь. Ми з Наталією Олексіївною підняли питання з приводу різниці ...*(Не чути)* одноразової грошової допомоги, яка існувала у нас з 500 та 750 тоді ...*(Не чути)* Постанова. Ми це питання обговорили ...*(Не чути)*

Я дивлюсь на те, що ми можемо зробити, зараз тут всі: народні депутати, міністерство, обласна рада, місцеве самоврядування. Будь-яке питання ми можемо сісти, обговорити. І якщо є проблема в Черкаській області з тим, з тим, з тим, значить, всі посадовці тут на місцях, Міністерство оборони ...*(Не чути)* всі вас підтримують у прагненні вирішити будь-яке питання. Тому я і уточнюю.

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Руслан Вікторович про це казав, і щодо перемоги, коли ми будемо наполягати, щоб були виплачені репарації і все інше... *(Не чути)* і ці моменти. І Кабмін про це говорить, і комітет говорить про це. Тому в цьому напрямку держава працює... *(Не чути)*

(Загальна дискусія)

ХАРЧЕНКО Н.О. Я дуже емоційно до цього ставлюсь не тому, що я відстоюю свої особисті кордони. Я відстоюю кордони наших родин, розумієте, родин. І просто дайте мені відповідь. Поховано два герої, один і другий. За одного мама отримала 600 тисяч, а за другого – 15. Що мені сказати? Поясніть цю ситуацію.

ПРИХОДЬКО Р.В. Давайте я поясню. В різні роки різні закони, різна нормативно-правова база. Так само... Почекайте, будь ласка. Так само, як і грошове забезпечення військовослужбовців в 2014 році і в 2024 році. Вони не те, що суттєво відрізняються, вони кратно, кратно, кратно разів...

ХАРЧЕНКО Н.О. Пане Руслане, ми це дуже добре знаємо. Хочемо отримати відповідь, як ви це будете виправляти. Це не помилка моєї дитини, а це помилка держави. Ви запізнилися на 10 років. Будь ласка, першочергово треба розібратися з цим питанням. Ну, що нам чекати? Ну, що мені чекати?

ПРИХОДЬКО Р.В. Наталія Олексіївна, дивіться, уряд приймає постанову Кабінету.

ХАРЧЕНКО Н.О. 10 років громадської роботи. Що мені ще чекати? Зробіть щось, щось зробіть. Зніміть градус цей, зніміть градус. Розумієте,

родини між собою сваряться, не тому, що вони сваряться, а тому що ви нам не йдете назустріч. Ви нас сварите, ви. Із тієї серії: дели – и властуй. Ви це робите, не ми сваримося між собою, а ви нічого не робите для нас.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тобто ви хочете сказати, що держава вас не забезпечує нічим, що тільки у нас питання вперлося в кошти? Чи немає юридичного забезпечення, немає іншого?

ХАРЧЕНКО Н.О. Ми зараз обговорюємо дискримінацію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Яку дискримінацію? Руслан Вікторович вам задав питання конкретне, точніше, не вам... А яка дискримінація? Одна дискримінація: тільки в грошах. Але ж він правильно зазначив. Давайте підемо до історії. Ви знаєте, що навіть – ми всі вирости і народилися з вами, в більшості, в радянські часи, - ви знаєте, що той же Радянський Союз забезпечував по кожній нагороді окремо соціальне забезпечення. Якщо б він отримував Орден Червоної Зірки, було одне забезпечення, якщо орден інший, було б друге забезпечення. Іноді ті, які воювали, не мали взагалі нічого. Зараз ми кажемо про державу, яка не може забезпечити всіх рівними можливостями, але вона планує це зробити в подальшому. Ми розуміємо, ми переходимо до того, що в 19-му році, коли ми спілкувалися з добровольцями по Закону 2141-1, коли з ними спілкувалися для того, щоб держава пропонувала надати статус учасника бойових дій добровольцям, ми все ж таки дійшли до якоїсь певної домовленості. Чому? Тому що ми прийшли і сказали ти доброволець, добровільно ішов, вибач, ти знав, ти ж не за статус ішов, не за статус, але держава хоче тобі надати цю можливість отримати статус. Тому давай домовлятися, що не просто ти прийшов і сказав я десь воював і тобі держава заразу надала пільги і виплати, ми ж про це теж кажемо, а давай ми візьмемо три особи, які підтвердять, що ти дійсно був,

що ти виконував, такі умови для того, щоб отримати, і ми далі рухаємося щодо виплати.

У нас виникнуть умови, коли держава зможе їх виконати і вона це все зробить для того, щоб надати цю спроможність родинам. Ми ж, дивіться, ми ж завжди, я вас запрошую, я готовий це вислуховувати, я готовий, певно, розділити відповідальність як з центральними органами виконавчої влади як народний депутат України, але ж ми не можемо сьогодні забрати у когось якісь гроші і вам надати. Ми їх повинні чесно всім розподілити, щоб була соціальна справедливість і в першу чергу до тих громадян, які не сидять сьогодні, зараз з нами, і тих, на жаль, яких уже немає. Тому... *(Не чути)* але певними якимись умовами, домовленостями все вирішувати, навіть про те питання, коли ветеран піднімає питання верифікації і статусу учасника бойових дій. Як ви це все бачите? Ми сьогодні будемо перевіряти всі статуси? Що ветерани скажуть щодо народних депутатів і щодо центральних органів виконавчої влади? Ви хочете забрати, да? Ми не хочемо забрати, але ми хочемо чесно розподілити між тими, які заслуговують. Сьогодні у нас купа таких моментів, які є в соціальних мережах, щодо працівників прокуратури, які отримали статус інвалідності. Скажіть ...*(Не чути)* давайте всі разом з вами підемо до них і скажемо, що ти нечесно отримав. Я впевнений, що серед тої кількості є люди, які дійсно є особами з інвалідністю ... *(Не чути)* немає.

Тому я в подальшому щодо верифікації статусу учасника бойових дій особливо, я б пропонував такий механізм від себе. Після закінчення війни зібрати з'їзд ветеранів всеукраїнський, проговорити це, як суспільство ветеранське вирішить, як це ми будемо проводити верифікацію, так ми і повинні в законі закріпити і провести те, що у нас буде вивільнятися певна кількість грошей для того, щоб ми надали ту чи іншу спроможність виплати сім'ям загиблим, сім'ям військовослужбовців і всього іншого.

Дивіться, ми не забуває тему, починаючи з Майдану, я це відстоюю завдяки Тамарі Василівні, вона знає, ми з нею зустрічались на меморіалі в

Мощуні я обіцяв, що я буду її запрошувати і не буду забувати, я це роблю, особисто ...*(Не чути)* Я працюю з сім'ями, я відслідковую це все, що ви кажете. Але давайте, ви тиснете на те, що ми не можемо зробити зараз. От сьогодні ми не можемо це зробити. Ми намагаємося це врегулювати тими законодавчими ініціативами, які пропонує Міністерство ветеранів, щодо афганців, щодо інших учасників бойових дій, які були представлені Україною в миротворчих місіях. У нас також, у нас декілька осіб, які загинули, а вони теж представляли Україну. Тому тут великий спектр і щодо пенсійного забезпечення, сьогодні піднімалося питання якраз кадрових військових, мобілізованих осіб. Тому що кадрові військові там отримують свої преференції щодо стажу, а мобілізовані чомусь цього не отримують, повинні розуміти. Але якщо ми сьогодні всім роздамо, то завтра ми не зможемо нічого нікому надати, давайте чесно про це говорити.

_____. Зараз тисну я, як ви кажете, тиснути на нас. Всі родини сьогодні почули і ...*(Не чути)*, що я озвучила цю тему. Це моя не особиста думка, розумієте, я переймалася чимось іншим... *(Не чути)*...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ж не особисто до вас, я ж вами також був на всіх заходах, да.

_____. *(Не чути)*... на повагу, на вас ніхто не тисне.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вислуховую це також, розумієте. Але ви повинні сидати і разом випрацьовувати, разом випрацьовувати, випрацьовувати і випрацьовувати. Приклад Черкаської обласної адміністрації, да?

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, на кожному рівні були впроваджені свої ініціативи. Ви знаєте, що донедавна деякі області самі надавали статут учасника бойових дій регіонально. Наприклад, Тернопільська область надавала статус учасника бойових дій до повномасштабної війни, де забезпечувала тими й іншими пільгами. Це треба також визнавати.

Тому ми повинні розуміти, сьогодні, як профспілки сказали, да, надаються квартири, надаються певні спроможності. Ми повинні вкупі це все зробити, тому ми сьогодні кажемо про комітетські слухання щодо стратегії і реалізації ветеранської політики. Ми про це говоримо. І завдячуючи і Президенту, який підтримує, да, і центральні органи виконавчої влади комунікують між собою, виходять з пропозиціям до Верховної Ради, ми розглядаємо це. Ми намагаємося це впорядкувати.

Той приклад, коли ми, я розказав про Закон 2341, надання статусу учасника бойових дій. Ми по добровольцях не кажемо, що держава готова йти назустріч і надавати всі пільги, які вона гарантує, і кажемо ветеранові і члену сім'ї допомогу. На жаль, ми не можемо так бистро рухатися, ми повинні це визнати. Із самого початку я казав, що ми – та країна, яка сьогодні і завтра після нашої перемоги буде виділяти більше коштів, свій військовий бюджет, ніж на соціалку. Ми повинні це зрозуміти. Якщо ми не будемо це робити, нас завтра не буде і нікому ці ні 15 мільйонів, ні 3 мільйони, ні навіть саме те... *(Не чути)* лікування не буде потрібне. Тому що, коли сюди прийде ...*(Не чути)* він нікого не буде питати, чи є майно, чи ти здоровий, або воно когось знищить, або когось під ружьє і далі буде воювати, а інших зробить *(Не чути)* за кордон, де ми також нікому не будемо потрібні. Тобто ми повинні все враховувати і рухатися до сумісних правильних рішень і комунікувати. Всі розуміють. Візьміть, хто тут сидить, хтось це питання не розуміє? Розуміє. І ми намагаємося, як і депутатськими зверненнями, як особисто приїхати, я, Олег Олексійович, член нашого комітету, Сергій Гривко та інші. Ми все це робимо. На жаль, є ті колеги, які роблять, як би набиваючи собі там електорат. Вони надіються на якісь там вибори. Давайте

виграємо, тоді будемо говорити про вибори, про все інше. Перемогу треба здобути, допомогти нашим хлопцям, які воюють.

Зараз, наприклад, такий період, я сам служив в армії, я знаю, осінь, весна – це там хворі, це найважче. Тому що взимку ти знаєш, як одітися, і ти розумієш, що це холодно, це зима. А зараз коли вдень умовно 20 градусів, а вночі плюс 1, ти просто не знаєш, що тобі робити. Вітер, волога. Ну, ситуація така.

Тому ми повинні все зробити, щоб підтримати, щоб виграти і потім ми приймемо тих рішень правильних з вами разом, не особисто, що ми будемо там наполягати, що давайте так, нікому не платимо або платимо менше. Ми маємо, на жаль, таку ситуацію. І ми готові спілкуватися. Я бачу, що Міністерство ветеранів, комунікація з Міністерством соціальної політики, комунікація з Міністерством охорони здоров'я вона дає свої плоди.

Я впевнений і наполягаю на тому, що ми зараз повинні приймати державні акти і закони якогось короткострокового терміну дії в умовах воєнного стану. Хай вони будуть трошки непопулярні, але вони закінчать своє офіційно, будемо так казати, існування, коли закінчиться війна. Крапка. Все. Ми зараз повинні так робити.

Я дякую ще раз за роботу. Тамара Василівна, я з усією повагою, дивіться, я кожний раз планую...

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, я не записую, чесно...

_____. ...у лікаря є 20 хвилин, щоб приймати депутатів і всіх державних працівників.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми знаємо, що це ДУС...

_____. Державне управління справами. У нас ...*(Не чути)* прикріплений кожний має свого лікаря, да. Записатися до лікаря. Чому лікар не може записати на певну годину військового і виділити йому 20 хвилин?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, я зараз не можу відповісти на ваше питання, чому, тому що ...

_____. ...*(Не чути)* була патронатна медсестра. Чому тепер медсестра не може опікуватися військовими із пораненнями і зрозуміти, в якій стадії поранений, чи він дуже важкий, чи більш-менш. Це ж є такі, що дуже важкі, то їм треба, щоб медсестра приходила і інколи хоча б пораду давала, лікар дивилась. До мого сина приходила патронатна медсестра, приходив хірург, якщо треба було пролежні чистити, то я їх чистила сама, бо вони боялися.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, щодо там запису до ДУС. Я можу сказати, я звертався в нашу будемо так казати поліклініку, яка там забезпечує депутатів, два рази, коли отримував від COVID щеплення і проводив собі тест, чи є COVID, чи немає. Більше я туди не звертався. Слава богу, да.

Щодо цього питання, чи можна, щоб там була медсестра. Я знаю, що Міністерство соціальної політики в цьому напрямку працює ...*(Не чути)* Міністерство ветеранів ...*(Не чути)* сам скаже. І ми сьогодні слухання проводимо для того, щоб отримати від вас пропозиції, зафіксувати їх, привести їх у якусь відповідність, рекомендувати Міністерству охорони здоров'я, Міністерству соціальної політики свої рекомендації, а вони як центральні органи виконавчої влади, які випрацьовують політику кожен орган у своєму напрямку, Міністерство ветеранів у напрямку політики ветеранів, соціальне міністерство у напрямку соціального забезпечення громадян України. Вони будуть далі це впроваджувати в життя і пропонувати. Взагалі державі було б корисно запровадити наступну систему,

коли в центральні органи виконавчої влади, ну, в Кабінет Міністрів воно повинно приходити, пропонувати плани змін, депутат як контролюючий орган повинен подивитися, задати запитання.

Дивіться, я ж думаю, я розповідаю якби нормально...

_____. Нормально, все дуже ...*(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спитати, чому ви хочете, по-перше, провести цю реформ. Чому ви закладаєте стільки коштів? І запитати, чому, може вам додати, а може ми повинні проконтролювати, що це забагато коштів. І тоді виникає дискусія. Звісно, ми говоримо: дивіться, бачите, ...*(Не чути)* ми провели слухання комітетські, ці надали пропозиції, громадськість, центральні органи виконавчої влади, місцева влада, державні адміністрації. Ми опрацювали, дали їм, тобто центральним органам виконавчої влади, ...*(Не чути)* Кабінету Міністрів. І от від них очікуємо потім впровадження всіх рекомендацій або заперечення на ті чи інші пропозиції. ...*(Не чути)* подобається державність цього, розумієте.

Я за те, щоб прискорити. На жаль, я можу сказати, ви знаєте, я намагаюся робити, я підтримую, що треба робити зміни. І я думаю, що і Міністерство ветеранів, і Міністерство соціальної політики, і Міністерство охорони здоров'я вони будуть намагатися все впровадити. Але у нас сьогодні...

Ірина Володимирівна.

МІХНЮК І.В. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Там у нас, я бачу, підняли руку ще колеги ...*(Не чути)* Національної гвардії ...*(Не чути)* Я знаю, що війна іде ...*(Не чути)* при всій повазі у нас купа питань, які ми повинні вирішувати. Ми планували

провести з 11:30 до 14-ї години. Уже зараз у нас 15-а, я розумію, що ми поки що не закінчуємо.

Скажіть, будь ласка, Людмила Миколаївна, ви те ж саме... *(Не чути)*

_____ . Вона зараз... *(Не чути)*

СВІНЦІЦЬКА Л.М. Да. Доброго дня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Людмила Миколаївна.

СВІНЦІЦЬКА Л.М. Доброго дня. Дякую за запрошення. Вибачаюся щиро... Чутно мене, так?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Людмила Миколаївна, ми вас не чуємо.

СВІНЦІЦЬКА Л.М. А зараз чути?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми вас не чуємо.

_____ . В неї не налаштовано.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не чуємо. Щось у вас там зі звуком не налаштовано.

СВІНЦІЦЬКА Л.М. Ні, в мене все включено. В мене все чути. Чутно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми вас не чуємо. При всій повазі, ми готові вас вислухати, але не чуємо. Подивіться, що у вас там з телефоном. Поки ви будете налаштовувати, у нас ще піднята рука. Щур Олександр Миколайович, сказали, що вас знають, пане Олександр Миколайович, тому, будь ласка, слово.

СВІНЦІЦЬКА Л.М. Не знаю, у мене все тут добре.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Миколайович. Я просто не помітив, коли руку... Так, Людмила Миколаївна.

ЩУР О.М. Да, доброго дня слухаю.

СВІНЦІЦЬКА Л.М. Чути?

ЩУР О.М. Да, да, да, слухаю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слухаємо. Когось ми повинні почути. Людмила Миколаївна...

СВІНЦІЦЬКА Л.М. Чути добре?

ЩУР О.М. Так, так, так.

СВІНЦІЦЬКА Л.М. Ой, дякую, дякую. Дуже дякую, що таким... Дивіться, дякую за запрошення. Дуже приємно, що...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пропоную ваші пропозиції, ми вас не чуємо, все рівно, ні одного, ні другого, на жаль. Наш працівник каже, що це у вас там якісь налаштування.

СВІНЦІЦЬКА Л.М. Та в мене нормально.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Готові опрацювати ваші пропозиції, будь ласка, їх надсилайте письмово.

СВІНЦІЦЬКА Л.М. Хорошо, хорошо. Добре.

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*...на наші слухання комітетські. Тому...

СВІНЦІЦЬКА Л.М. В курсі справи. Добре.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Підсумовуючи сьогоднішні слухання в комітеті, хотілося б, щоб... ще раз наголосити на важливості теми формування державної ветеранської політики. На даний момент під час воєнного стану підтримка ветеранів є одним із головних завдань суспільства. Таким чином за результатами...*(Не чути)*ми слухання для використання в подальшому в роботі. Всі надані вами пропозиції після нашої дискусії будуть враховані і опрацьовані.

Ви бачите, за мною знаходиться такий банер: "Шана та повага, спадок та відвага". Я хотів би сказати, що цими словами ми повинні подякувати нашим... Цими словами я хотів би також закінчити наші слухання. Чому? Тому що шана і повага – це до живих, шана і повага до наших загибли. Це відзначається в спроможності держави надавати нашим захисникам і членам родин загиблих (померлих) захисників спроможність отримати освіту, перенавчання, перекваліфікацію, бути корисними в першу чергу для себе і для держави. Сюди входить і лікування, і реабілітація, і всі інші напрямки, працевлаштування в кінці-кінців, спроможність отримати безкоштовну освіту, безкоштовне житло або компенсацію за житло. Тому багато-багато чого нам ще треба зробити. І завдячуючи нашим захисникам, які зараз з нами, які підключалися, які працюють в центральних органах виконавчої влади, ми їм хочемо подякувати, сказати, що ми вам дякуємо.

Слава Україні! Слава нашим героям! Разом до перемоги! Дякуємо.
Смерть ворогам! Понад усе! Дякуємо.